

UNUTULMAZ SAFRANBOLULULAR

Osmanlı devlet geleneğinde önemli görevler üstlenmiş
paşalardan, ilim ve irfan ehli âlimlere; sanat ve musiki
dünyasında iz bırakmış isimlerden, halkın gönlünde
yer edinmiş şahsiyetlere...

ÜNSAL TUNÇÖZGÜR

UNUTULMAZ SAFRANBOLULULAR

Yazar

Ünsal TUNÇÖZGÜR

Editörler

Prof. Dr. İsmail Rakıp KARAŞ
Dr. Özcan BÜYÜKGENÇ

Baskı

Özer Matbaa - Murat Özer
Gazipaşa Cad. 26/B Karabük T: 0(370) 424 16 19

İrtibat

Karabük Üniversitesi
www.karabuk.edu.tr – https://unika.edu.tr
Karabük Üniversitesi Merkez Kampüsü
444 0 478

Her hakkı saklıdır.

Yayıncının izni olmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.
Kaynak gösterilmek şartıyla iktibas edilebilir.
Eserde yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlara aittir.

Karabük Üniversitesi Yayınları – 158

E-ISBN: 978-625-92456-6-9

05/2026

TAKDİM

Şehirler, yalnızca coğrafi mekânlar değil; içinde yetişen insanlarla anlam kazanan, hatıralarla derinleşen ve zamanla kimliğini oluşturan canlı yapılarıdır. Bu anlamda Safranbolu, tarih boyunca yetiştirdiği devlet adamları, ilim insanları, sanatkârları ve halk arasında iz bırakmış müstesna şahsiyetleriyle, sadece mimarisiyle değil, insan hazinesiyle de öne çıkan nadide şehirlerimizden biridir.

Elinizdeki “*Unutulmaz Safranbolulular*” adlı eser, bu köklü şehrin hafızasında yer etmiş önemli simaları bir araya getiren kıymetli bir çalışmadır. Osmanlı devlet geleneğinde önemli görevler üstlenmiş paşalardan, ilim ve irfan ehli âlimlere; sanat ve musiki dünyasında iz bırakmış isimlerden, halkın gönlünde yer edinmiş şahsiyetlere kadar geniş bir yelpazede ele alınan bu isimler, Safranbolu’nun çok yönlü kültürel zenginliğini gözler önüne sermektedir.

Eserde yer alan şahsiyetler, yalnızca kendi dönemlerinin değil, aynı zamanda yaşadıkları toplumun değerlerini yansıtan temsilcilerdir. Onların hayat hikâyeleri, hizmetleri ve bıraktıkları izler; bir şehrin nasıl şekillendiğini, hangi değerlerle ayakta kaldığını anlamak açısından son derece önemlidir. Bu yönüyle eser, biyografik bir derlemenin ötesinde, aynı zamanda bir şehir hafızası niteliği taşımaktadır.

Müellif Ünsal Tunçözgür, uzun yıllara dayanan birikimi ve Safranbolu’ya duyduğu derin bağlılıkla, unutulmaya yüz tutmuş pek çok ismi yeniden gün yüzüne çıkarmakta; geçmiş ile bugün arasında güçlü bir köprü kurmaktadır. Özellikle farklı alanlarda iz bırakmış şahsiyetleri bir araya getirmesi, eseri daha da zengin ve kapsamlı kılmaktadır.

Günümüzde hızla değişen yaşam koşulları içerisinde, geçmişte iz bırakmış değerli şahsiyetleri hatırlamak ve onları yeni nesillere tanıtmak büyük bir sorumluluktur. Bu tür eserler, sadece birer hatırlatma değil; aynı zamanda bir vefa örneğidir. Safranbolu’nun yetiştirdiği bu kıymetli insanların tanınması, şehrin kültürel sürekliliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu vesileyle, böylesine anlamlı bir çalışmayı ilim ve kültür dünyamıza kazandıran Ünsal Tunçözgür'e ve Eserin hazırlanmasında emeği geçen herkese teşekkür eder, okuyucularına faydalı olmasını temenni ederiz.

Editörler

Prof. Dr. İsmail Rakıp KARAŞ
Dr. Özcan BÜYÜKGENÇ

İçindekiler

İZZET MEHMET PAŞA.....	8
DELİ ABDULLAH PAŞA.....	12
HACI BENLİ MUSTAFA PAŞA.....	13
KAZASKER HÜSEYİN EFENDİ (Cinci Hoca).....	14
HACI SALİH PAŞA.....	15
TURŞUCUZADE AHMET MUHTAR EFENDİ.....	16
MUHASİP MUSTAFA PAŞA.....	17
KAYIKÇI KUL MUSTAFA.....	18
KULOĞLU SÜLEYMAN.....	19
TAHİR KARAUĞUZ.....	22
MÜFTÜZÂDE ZİYA EFENDİ.....	24
KAR DESTANI.....	24
EBUBEKİR EFENDİ.....	28
SAFRANBOLU'LU İSMAİL NECATİ EFENDİ.....	30
Mezar taşındaki kitabede şu beyitler yer almaktadır.....	31
PROF. DR. İSMAİL SABRİ ÜLGÜNER.....	31
SAFRANBOLULU HACI REŞİT PAŞA.....	33
ESERLERİ:.....	34
LEYLA GENCER.....	36
SADİ YAVER ATAMAN.....	37
ESERLERİ:.....	39

ADNAN ATAMAN.....	39
BESTE KAR NİYAZİ ŞENGÜL.....	40
YELDA KODALLI.....	42
YAZIKÖYLÜ HACI MEHMET EMİN EFENDİ.....	43
ÂŞIK MEHMET PEKMEZ.....	46
AHMET HAMDİ KAVUŞTURUCU.....	48
HACI HAYRİ EFENDİ.....	50
AHMET SEBATİ ATAMAN.....	53
DR. FATMA ŞAKİR MEMİK.....	54
AVUKAT HULUSİ YAZICIOĞLU.....	55
ECZACI MEHMET HİDAYET DERMAN.....	56
ECZACI HİKMET ŞEYHOĞLU.....	57
MEHMED ZÜHDİ EFENDİ.....	59
AHMED RIF'AT EFENDİ.....	59
HÜSEYİN FEVZİ EFENDİ.....	60
HACI SEYYİD MEHMED KÂMİL EFENDİ.....	60
MEHMED RAŞİD EFENDİ.....	60
İBRAHİM HAKKI EFENDİ.....	61
SEYYİD HÜSEYİN EFENDİ.....	61
ESERLERİ:.....	62
MEHMED ZİYAEDDİN EFENDİ.....	63
HAFİZ AHMED EFENDİ.....	63

MEHMED KÂMİL EFENDİ.....	63
MEHMET NECMEDDİN KOCATAŞ.....	64
(Necmeddin Molla).....	64
MUSTAFA NURİ PAŞA.....	64
OSMAN NURİ EFENDİ.....	65
HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ.....	65
REİSSÜ'L-ULEMÂ SEYYİD AZİZ BEY.....	66
PROF. DR. İBRAHİM SARAÇOĞLU	66
(Bitkisel Tedavi Uzmanı).....	66
ŞEKERCİ ALİ UZUN.....	69

ÖNSÖZ

Safranbolu, yalnızca tarihi evleri ve köklü geçmişiyle değil, yetiştirdiği değerli insanlarıyla da hafızalarda yer etmiş müstesna bir şehirdir. Bu topraklarda doğmuş, yaşamış ve iz bırakmış nice devlet adamı, ilim ehli, sanatkâr ve gönül insanı, şehrimizin manevi ve kültürel dokusunu şekillendirmiştir.

Elinizdeki bu eser, Safranbolu'nun unutulmaz simalarını bir araya getirme gayesiyle kaleme alınmıştır. Amacım; bir kısmı zamanla unutulmaya yüz tutmuş, bir kısmı ise sadece hatıralarda yaşamaya devam eden bu kıymetli şahsiyetleri gelecek nesillere tanıtmak ve onların aziz hatıralarını yaşatmaktır.

Bu çalışmada, ulaşabildiğim kaynaklar ve edindiğim bilgiler doğrultusunda, Safranbolu'ya hizmet etmiş ve iz bırakmış isimleri mümkün olduğunca doğru ve sade bir şekilde aktarmaya gayret ettim. Şüphesiz ki eksiklerimiz olabilir; ancak bu eser, unutulmaması gereken bir hafızanın küçük de olsa bir parçasını kayıt altına alma çabasının ürünüdür. Geçmişine sahip çıkan toplumların geleceğe daha sağlam adımlarla yürüyeceğine inanıyor, bu eserin okuyuculara faydalı olmasını temenni ediyorum.

Bu vesile ile; bu çalışmamın Karabük Üniversitesi yayını olarak yayımlanmasından dolayı çok Bahtiyar oldum. Eserimi ölümsüzleştiren Karabük Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK hocama ve Eserin Editörlüğünü yürüten Karabük Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Safranbolu sevdalısı Prof. Dr. Rakıp Karaş ile Karabük Üniversitesinin kuruluşundan bugüne büyük hizmetler yapmış Karabük Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanı Dr. Özcan BÜYÜKGENÇ'e teşekkürü bir borç bilirim.

Saygılarımla.

Ünsal Tunçözgür

İZZET MEHMET PAŞA

İzzet Mehmet Paşa Safranbolu'nun yetiştirdiği en önemli şahsiyettir. Kentin imarında, kültüründe, sosyal ve ekonomik gelişmesinde büyük izler bırakan Paşa, eserleri ve ileri görüşlülüğü ile takdirle anılmaktadır.

1743 yılında Safranbolu'da doğan İzzet Mehmet Paşa, Sarayda Zülüflü Baltacılarından İbrahim Ağazade Ali Ağa'nın oğludur. Genç yaşta İstanbul'a giderek devrin önemli ulemalarından Kazasker İbrahim Bey'den ders almıştır. Sultan II. Abdülhamit devrinde sürat Topçu ocağına alınarak, zamanla İmrahor olmuştur. Sonra Silahtar Mehmet Efendi'ye intisap ederek Halife unvanıyla anılmaya başlamıştır. Bir süre kapı hasekiliği ve Derussaade Ağa'sı yazıcılığı yapmıştır. Bu görevi sırasında Haremeyn gelirlerinin toplanmasındaki başarı ve gayretlerinden dolayı, 1779'da muhasebe-i evvel payesi verilmiştir.

Aynı yılın ağustos ayında Sultan III. Mustafa'nın kızı Şah Sultan'ın kethüdalığı görevi ile Darphane emirliğine getirilen İzzet Mehmet Paşa bir süre bu iki görevini birlikte yürütmüştür.

Bu dönemde Halil Hamit Paşa'nın kızı Zübeyde Hanımla ilk evliliğini yapmıştır. Daha sonraları Nefise ve Ayşe manzume Hanımlarla iki evlilik daha yapmıştır.

11 Mayıs 1785'te Darphane Eminliği görevinden alınan İzzet Mehmet Paşa kısa bir süre sonra Şehreminliğine tayin edildi. Sonra 26 Mart 1786 tarihinde de Tersane Emirliğine tayin edildi.

İzzet Mehmet Paşa'ya 17 Ağustos 1786'da vezirlik rütbesi verilerek Hanya kalesi muhafızlığına getirildi. 23 Kasım 1786'da Diyarbakır Beylerbeyi oldu. 5 Ocak 1787'de İçel Sancak Beyliğine, bir ay sonra da Bender kalesi muhafızlığına getirildi. Ancak, kısa bir süre sonra tekrar İçel Mutasarrıflığına geri döndü.

21 Nisan 1787'de Mekke Şeyhülharemligi ve Habeş Eyaleti ilhakıyla Cidde Valiliğine getirildi. Sonra üç tuğlu vezir rütbesi ile Bah-ı Sefid boğazı Muhafızı tayin edildi. 1789 yılında Osmanlı-

Avusturya, Osmanlı Rus Savaşları sırasında Edirne'ye gelmiş, Nisan 1791 tarihine kadar buradan Silistre seraskerliği görevini yürütmüştür. 1791 yılında Mısır Valisi olmuş, bu görevi sırasında başarılı hizmetlerinin yanında bazı ayaklanmaları da bastırmıştır.

Sultan III. Selim devlet bünyesinde yeni reformlar yapmak için yeni Sadrazam arayışında iken önce Anadolu Beylerbeyliği'ne getirilmişse de daha görev yeri Kütahya'ya ulaşamadan, 20 Ekim 1794'de sadrazamlığa getirilmiştir. İzzet Mehmet Paşa Sadrazam olarak işe başlar başlamaz, devlet görevlerinin layık olanlara verilmesi konusundaki hassasiyeti ile memnuniyet yaratmıştır. Osmanlı ordusunda yapılan yeniliklerde başlıca rol oynamış, Nizam-ı Cedid Ocağının kurulması ve yerleşmesinde büyük emeği geçmiştir. Fransa'dan askeri uzmanlar getirmiş, Nizam-ı Cedid ordusunun gelişmesini sağlamıştır. Redif ordusunun kuruluşu da onun eseridir.

Sadrazamlığı devrinde, 1795'te İstanbul'da çıkan büyük yangında Balıkpazarı, Uzunçarşı ve Ali Çelebi camii civarı yanıp kül olmuştur. 1797'de Nizam-ı Cedid Ocağı'na tepki ile çıkan Pazvandoğlu Osman ayaklanmasının bastırılması ile çok uğraşmıştır. Bu icraatlarından dolayı Padişahın takdirini kazanmış ve mükafatlandırılmıştır.1798 yılının mayıs ayında Mısır'ın Napoleon Bonapart tarafından zaptı sırasında gereken tedbirleri almadığı ithamıyla sorumlu tutulup, 30 Ağustos 1798 tarihinde azledilerek, Sakız adasına sürülmüştür. Sakız Adası'nın havasına uyum sağlayamaması nedeniyle kendi isteği ile Manisa'ya gönderilmiştir.

On dört yıl Manisa'da kalan İzzet Mehmet Paşa, Şam Valiliği'ne tayin edilmek üzereyken 9 Eylül 1812'de vefat etmiş ve Manisa'da Mevlevihane'nin bahçesine defnedilmiştir. 2005 yılında Mevlevihane'nin bahçesindeki mezar taşları kaldırılınca, müzeye kaldırılan paşanın mezar taşları, bu kitabın yazarı olan benim de gayretlerimle Safranbolu'ya getirilip, Safranbolu'da kendi yaptırdığı caminin avlusunda, ruhuna dua okunması amacıyla bir nişane olarak yerleştirilmiştir.

Mezar taşının kitabesinde şöyle yazıyor:

Hüve'l- hallâku'l- Bâki

Sadr-ı â'zâm-ı esbak

Cennet- mekân Firdevs-i âşiyân

Merhûm ve mağfur el- muhtaç

Îlâ rahmeti Rabbihi'l- gafûr

El-Hâc İzzet Muhammed Paşa

Hazretlerinin ruh-ı şerifiyün Fatiha.

Fi 2 N (Ramazan) sene 1227 (9. eylül. 1812 çarşamba)

İzzet Mehmet Paşa devlet görevi sırasında birçok hayır eseri yaptırmış, vakıflar kurmuş ve hazırlattığı vakfiyelerle bunları kayıt altına almıştır. Manisa'da kaldığı sürede bu şehirde birçok hayır eseri kazandırmıştır. İstanbul'da Eyüp'te Nakşibendi tekkesi-zaviyesi inşa ettirerek içine bir de cami yaptırmıştır. Atina'da içinde zeytin ve dut ağaçları, değirmeni bulunan önemli bir çiftlik, bahçe, bostan, tarla ve benzeri gayri menkulleri bulunmaktaydı.

Sadareti sırasında saray bürokrasisi tümüyle Safranbolululardan oluşmuştur. Bostancı Başı Deli Abdullah Paşa, Kaptan-ı Derya Benli Hacı Mustafa Paşa ve Hacı Salih Paşa'da bunların arasındadır. Memleketi Safranbolu'yu hiç unutmayan İzzet Mehmet Paşa, kent merkezinde yaptırdığı görkemli bir cami ile kente büyük bir eser kazandırırken, bu caminin yanında yaptırdığı, caminin vakfiyesi olan dükkanlarla da yine kentin ticari ve ekonomik yaşamına büyük bir aşama ve canlılık kazandırmış, çarşının büyümesini sağlamıştır. Paşa Safranbolu'ya içinde 1600 ün üzerindeki, çoğu el yazması, paha biçilmez kıymette kitaplar bulunan bir kütüphane bırakmıştır. Ne yazık ki, bu değerli kitapların bir kısmı 1996 yılında çalınmış, kalanları da Kültür Bakanlığınca bakımları yapılmak üzere Ankara'ya götürülmüştür.

İzzet Mehmet Paşa çok ileri görüşlüdür. Aydın ve ilerici bir kişidir. O yıllarda Safranbolu'nun geleceğini görmüş, kent merkezi ve çarşının içinde bulunduğu çukur araziden çıkarılıp, Has Tarla mevkiinde yeniden kurulmasını tasarlamış, bunun gerçekleşmesi için, sonradan Kaptan-ı Derya olacak olan yeğeni Salih Paşa'ya, bugün de paşa pınarı olarak anılan çeşmeyi yaptırmıştır.

Daha sonra bu çeşmenin karşısına bir cami, bu caminin yanına, caminin vakfiyesi olan 150 dükkân yaptırıp, bunların çevresinde de kendi parasıyla kamulaştıracığı tarlaları arsa olarak, dükkân ve mesken için ücretsiz olarak halka dağıtmayı tasarlamıştır. Yeni kurulacak Safranbolu şehri için bir Fransız şehir plancısına şehir plânı yaptırmıştır. Boşalacak eski şehirden ise tabakhane için genişletilmesi için yararlanılacak, o çağda dericilikte devletin üç büyük merkezinden biri olan Safranbolu, bu konuda ön plâna çıkacaktır. Düz arazi olan Has Tarla'da ise ortaya yepyeni bir kent çıkacaktır. Ne var ki paşanın bu harika fikri, halkın tutucu tavrı karşısında neticesiz kalmıştır. Paşa bunun üzerine vaadini yerine getirmek için yine de şehrin içine, kanyon üzerine kemerler kurdurup, üzerine bir cami ve vakıf dükkanları yaptırmıştır.

İzzet Mehmet Paşa kente 3 km. uzaklıkta, İnce Kaya Köyü yakınında, Kemer Köprü adıyla anılan, su geçişini ve suyun debisini ayarlayan köprüyü yaptırmış, Sarıçiçek yaylasından, kendi adı ile anılan suyu geçirerek, (paşa suyu), köprüden sonra kente 3 km künk borularla akıtıp, kendisinin ve yakınlarının yaptırdığı çeşmelere su sağlamış ve şehrin su sorununu halletmiştir. Bu künk boruların sızdırmazlığı ve iç cidarlarının kireç bağlayarak tıkanmasının önlenmesi için, paşanın fikriyle, yine Paşanın Balıkesir'deki çiftliğinden deve kervanlarıyla getirilen 110.000 küp zeytinyağı, boru hattına su verilmeden önce, köprüden itibaren akıtılmış, yedi gün yedi gece zeytin yağı akan çeşmelerin su yolundaki borularla hala kireçlenmeye rastlanmamıştır.

İzzet Mehmet Paşa, “Her Safranboluluya bir saat hediye edeceğim” demiştir. Halk paşanın saat hediyesini bekleye dursun, paşa kalenin üzerine bir saat kulesi yaptırmış, Londra'dan getirttiği saati bu kuleye monte ettirmiştir. Her yarım saatte hala sesi her taraftan duyulan bu saat paşanın esprisinin canlı eseri olmuştur.

Anadolu'nun ilk yeraltı kanalizasyonu İzzet Mehmet Paşa tarafından Safranbolu'ya yaptırılmıştır. Eğitime de çok önem veren Paşa memleketine kendi adı ile anılan bir de medrese yaptırmıştır. Osmanlı tarihinde önemli sadrazamlardan biri olan, memleketi Safranbolu'ya sayısız hizmetlerde bulunan paşa, çok iyi bir idareci, güler yüzlü ve eli açık bir zattır. Kimseyi kırmaz yapıda, kalemi ise çok güçlüdür. İyi eğitim ve terbiye görmüş, içinde Allah korkusu ve sevgisi olan bir kişiliktir. Safranbolu'daki caminin inşaatının tamamlandığını haber veren adamlarına: — “Öyleyse yol hazırlıklarına girişin. Varıp camimizi bir görelim.” der. Birkaç gün sonra tekrar huzuruna gelen adamları: — “Paşam yol hazırlıkları tamamdır. Arzu buyurduğunuz an yola çıkabiliriz. Camiiniz o kadar muhteşem olmuş ki, siz de görünce gurur duyacaksınız.” dediklerinde paşa irkilir ve hemen şu emri verir: — “Öyle ise gitmekten vazgeçtim. Ola ki gerçekten gurura kapılırim da Allah'a şirk koşmuş olurum”.

Ve... İşte bu büyük insan, yaptırdığı eserini görmeden ölür.

DELİ ABDULLAH PAŞA

Hamdullah Paşa olarak da bilinir. Cizpeliköyü kayıkçılarından Safranbolulu Yüksekükrek Ali Ağa'nın oğludur. Babasının yanında yıllarca kayıkçılık etmiştir. Yirmi beş yaşlarında iken Saray-ı Hümayun Hamlacılar ocağına girmiş, önce matbah, II. Mahmud'un cülusu ile 1809 da Bostancıbaşı olmuştur. Bu görevde 1815'e kadar bulunmuştur. Fakat meşakkat ve mihnetle geçen yıllar vücudunu yıprattığı için arzu ettiği gibi hizmet edemeyeceğini görünce azlini rica etmiş, Şubat 1815'te maişetine yetecek bir arpalıkla Cizpeliköy'deki evine çekilmiştir. Ancak hemen birkaç gün sonra Başkapı Kulluğu Mensubuna tayin edilmiş, 1816'da Sipahiler Ağa'sı ve 1819'da da Büyük İmrahor olmuştur.

1819 Ramazan'ında vezirlik rütbesi ile Kaptan-ı Derya tayin edilmiştir. Bu görevde iken donanma içinde büyük çaptaki disiplinsizlikleri bastırmak başarısını göstermiştir. Daha sonra da İstanbul'da ikamet etme şartıyla, Kütahya ve Karahisar-ı Sahip

(Afyon Karahisar) sancakları kendisine verilmiş ve İstanbul Boğazı Sahil Muhafızlığına tayin edilmiştir.1822'de Hacı Salih Paşanın azlinden sonra kendisine Sadrazamlık görevi verilmek için saraya davet edilmiştir. Bu görevi kabul şartı olarak Padişah II. Mahmud'dan, sadrazamları eğlenceye alan Nişancı Halet efendinin katlini istemiş, bu kararında ısrar edince de Padişah Halet Efendiyi feda zorunda kalmıştır. Böylece Deli Abdullah Paşa 10 Kasım 1822'de sadrazam olmuştur.

Sadareti zamanında, Tophane'de çıkan yangında gösterdiği gayret üzerine padişahın takdirini kazanmış, ancak bu yangına gönderilen yeniçerilerin çapulcu tutumlarını kontrolde gevşek davranması nedeniyle dört aylık sadrazamlık görevinden 10 Mart 1823'te azledilmiştir. Azlinden sonra İzmit Sancak Beyliğine gönderilmiştir. Burada iken hastalığı artmış ve 15 Aralık 1823'te vefat etmiştir.

Abdullah Paşa dürüst, çalışkan ve hayırsever bir kimse idi. Vakanüvislerin devri tasvir eden diliyle Abdullah Paşa, erazil ve hayta güruhunun anladığı dili pek iyi bildiğinden, gürleyen sesi, hiddet, şiddet ve heybetiyle şehir eşkıyasını pençe-i kahrında titretmiş ve halk arasında büyük bir şöhret kazanmıştır. Asileri ve kötü insanları aman vermeden tepelediği için "Deli" lakabı ile de meşhur olmuştur.

HACI BENLİ MUSTAFA PAŞA

Safranbolulu, Silahtar Ağa kahvecisi İbrahim Ağa'nın oğlu olan Hacı Benli Mustafa Paşa'nın doğum tarihi bilinmiyor. Hacı Benli Mustafa Paşa önce Deli Hüseyin Paşazade Sarı Mustafa Paşa'ya intisap edip ona kethüda olmuş, sonra da onun kapıcıbaşı görevine yükselmiştir. Daha sonra bazı görevlerde bulunmuş, 1758 yılının ağustosunda da "Kapıcılar kethüdası vekili" ve sonra da "İmrahor-u evvel" olmuştur.

Ekim 1760'ta vezirlik rütbesi verilerek kaptan-ı deryalığa getirilmiştir. Şubat 1761'de bu görevinden alınarak Belgrad

Muhafızlığına atanmıştır. Bu görevde iken Nisan 1762'de vefat etmiştir. Sicil-i Osman-i de "iktidar sahibi, yumuşak huyla ve iyi idareciydi." diye değerlendirilmiştir. Görev süresi Sultan III. Mustafa'nın saltanatına rastlayan Hacı Benli Mustafa Paşa, Sadrazam İzzet Mehmet Paşa'nın amcasıdır.

KAZASKER HÜSEYİN EFENDİ (Cinci Hoca)

Osmanlı tarihinde Cinci Hoca namıyla meşhur Kazasker Hüseyin Efendi Safranbolu'da doğdu. Doğum tarihi kesin olarak bilinmiyor. Babası medrese hocası olan Karabaş Efendizade Şeyh Mehmet Efendidir. Şeyh Sadreddin Konevi'nin torunlarındanır.

Hüseyin Efendi'nin babası oğlunun iyi bir tahsil yapmasını çok istemiştir. Lakin Hüseyin Efendi tembel bir yapıya sahiptir. Babasından öğrendiği sihir, büyü gibi mahdut bilgiler dışında bir öğrenim sahibi olamamıştır. Gençlik yıllarında Safranbolu, Araç, Daday, Eflani, Aktaş, Ulus dolaylarında falcılık, üfürükçülük yaparak Karabaş Molla adıyla ünlenmiş, foyası ortaya çıkınca da İstanbul'a kaçmıştır. İstanbul'da Süleymaniye medreselerinden birine devam etmiş ama efsunculuğa olan aşırı ifasından dolayı icazet alamamıştır. Şansının da yardımıyla efsunculuk alanında çok büyük bir ün kazanmıştır.

Sultan Deli İbrahim'in tahta geçişinden (1640) sonra Valide Kösem Sultan tarafından oğlunu okuyup üflemesi için saraya çağırıldı. Yaptığı telkinlerin padişahın sinirlerini teskin etmesi onu daha da meşhur etti ve kendisine Haliç kenarında bir yalı hediye edilerek ek görevler verildi. Devrin Şeyhülislamı Yahya Efendi'nin itirazlarına rağmen hattı Hümayunla Fatih'in Sahn Medreselerine müderris tayin edildi. Ayrıca kendisine bir payesi ile Galata kadılığına getirildi. Süleymaniye Müderrisliğinde İstanbul payesi ile Galata kadılığına getirildi. (1643) Daha sonra da Muallim-i Sultan-i oldu.

Sarayda nüfuzu artan ve servetiyle Şeyhülislam Yahya Efendi'nin ve Sadrazam Kemankuş Kara Mustafa Paşa'nın durumlarını sarsacak kadar devlet işlerine karışmaya başladı. 1644'te Kara

Mustafa Paşa'nın katlinden sonra daha da serbest kaldı. Kazasker Çelebizade Mahmut Efendi'nin kızıyla evlenerek ulema sınıfının arasında taraftar edildi. Aynı yıl Anadolu Kazaskerliğine yükseldi. Bu görevi sırasında dairesine bağlı kadıları görev süresi bitmeden azledip yerlerine başkalarını gönderdi. 16 Nisan 1646'da görevinden azledildi ve konağı elinden alındı. 1646-47 yılları arasında kısa bir süre Kazaskerlik görevinde bulunduysa da aynı yıl İzmit'e, sonra Gelibolu'ya gönderildi. Affedilip İstanbul'a döndü. Padişah IV. Mehmed'in cülusu sırasında cülus bahşişi bulunamadığından kendisinden iki milyon akçe istendi. Bu parayı vermediği için Paşa Kapısı'na hapsedildi. Daha sonra Mısır'a İbrim sancak beyi tayin edildi. Ancak yolda hastalandığından Mihaliçta kaldı. Kırım Hanını araya koyup tekrar İstanbul'a dönmeye çalıştıysa da muvaffak olamadı ve 29 Ekim 1648'de idam edildi.

Hayat hikayesini kısaca özetlediğimiz Cinci Hoca, bir devrin siyasi yaşamına iyi kötü damgasını vuran bir kişidir. Hüseyin Efendi devrin sayılı makamlarına gelmiş, mal, mülk ve servet edinmiştir. Eşi Hamide Hatun Safranbolulu olmamasına rağmen, onun adına Safranbolu'da çok önemli iki eser olan Cinci Hanı ve Cinci Hamamını yaptırmıştır.

HACI SALİH PAŞA

Hacı Salih Paşa II. Mahmud'un saltanatı sırasında, Benderli Ali Paşa'nın azlinden sonra, 30 Nisan 1821 – 10 Nisan 1822 yılları arasında bir yıl, altı ay, 10 gün sadrazamlık yapmıştır.

Hacı Salih Paşa 1805–1806 yıllarında Kaptan-ı Deryalık görevinde de bulunmuştur. Hacı Salih Paşanın sadareti sırasında şu önemli dış olaylar meydana gelmiştir. 5 Kasım 1821 Kaçar hanedanı idaresindeki İran'ın Bağdat, Şehrizor ve sınır olaylarının ve saldırıların yoğunlaşması üzerine Osmanlı-İran Kaçar savaşının başlaması; 13 Ocak 1822'de Rusya'nın desteğini arkasına alan Rumların, başlarına Prens Mavrokordato'yu getirerek Yunanistan'ın bağımsızlığını ilan etmeleri ve 23 Mart 1822'de Sakız İsyanı'nın başlamasıdır.

Hacı Salih Paşa, Sadrazam İzzet Mehmet paşanın yeğenidir. Kardeşi Ragıp Bey'le, İzzet Mehmet paşanın talimatıyla, Safranbolu'da Emek mahallesi yolu üzerindeki Paşa Çeşmesini yaptırmışlardır. Salih Paşa ayrıca Safranbolu'da, Hacı Halil mahallesi Gümüş sokağında, 1838 yılında kendi adıyla anılan bir çeşme yaptırmıştır. Çeşmenin kitabesinde şöyle yazar:

Cenâb-ı lutf-u Yezdan bu çeşme aynı nur oldu.

Şarâb-ı kevser ırmağı mahallinde zuhur oldu.

Surur ilka eder aşkına nuş eylese hergâh

Misal-âb-ı zemzemdir o dergâhtan revan oldu.

Zehi cay-ı safâ bahşede bu çeşme fiy sebilillah

Hacı Salih Paşa ihya edip ayn-ı kerem oldu

Binası hasbeten lillah, suyu fi sebilillah

O zat-ı miri elhac paşa olup hamid-i hacce

Hülâsa ol resulün hizmetinden çok aziz oldu l l-aliyye senehü'llah

Hicri: 1253

TURŞUCUZADE AHMET MUHTAR EFENDİ

Osmanlı şeyhülislamlarından. Safranbolulu olup 1822'de doğmuştur. 1849'da Lütü Paşa medresesine tayin oldu. İstanbul Mahkemesi Bab-ı naibi, daha sonra Mahfel vueratçısı, mektebi mülkiye fıkıh hocası oldu. 1866'da "Haremeyn-i mutheremeyn" payesi aldı. 1867'de Galata Kadısı oldu. Şehzade Yusuf Efendi'nin üç yıl hocalığını yaptı. 1868'de Divan-ı Ahkâm-ı Adliye'ye üye oldu.

Ahmet Muhtar Efendi'nin şeyhülislamlığa tayini 6 Kasım 1872'dir. 1874'te bu makamdan ayrıldı. Şeyhülislamların Anadolu ve Rumeli Kazaskerlerinden seçilmesi gerekirken, ilme dürüstlüğü sebebiyle bu mevkii aşip tayin olması hoşnutsuzluğa neden olmuştur.

Osmanlı ve Mecid nişanları almıştır. Şeyhülislamlığı sırasında kadı naipliği için imtihan açarak bu makama çeki düzen vermeye çalıştı. Ayasofya içindeki medrese onun zamanında yapılmıştır.

Fıkıh ilminde ihtisas sahibi ve İslam dininin emirlerine sıkıca bağlı olup, yasaklarından şiddetle kaçınırdı. Vazifesinde adalet ve doğruluktan ayrılmazdı. Bu yüzden herkes tarafından sevilirdi. Tevazu sahibi olup, İstanbul'un bir yakasından diğerine Şeyhülislamlık makamına tahsis edilen kayıkla değil de halkın bindiği vapurla geçerdii. Haksızlığa tahammül etmez, hak bildiğini söylemekten çekinmezdi.

MUHASİP MUSTAFA PAŞA

1640 yılında Safranbolu'da doğdu. Sanatkâr, bestekar ve saz şairi olan Köleoğlu Süleyman Ağa'nın oğludur. Tahsilini Enderun-u Hümayun'da tamamlayarak Hazine odasına dahil oldu. Temmuz 1663'te Has odaya nakil olunarak, aynı yılın ağustos ayında Muhasıplik unvanını aldı. Ağustos 1666 tarihinde padişahın muhasibi ve 2. vezir oldu. Kasım 1673' de "Rikâb-ı Hümayun Kaymakamlığı"na yükseldi. Sultan IV. Mehmed'in büyük kızı Hatice Sultan ile Temmuz 1675'te evlenmiştir. 20 Aralık 1683'te Silahtar Mustafa Paşa'nın yerine Kaptan-ı derya, daha sonra Aralık 1684'te Mora Seraskeri, Eylül 1685'te Boğazhisarına muhafız tayin olunmuştur. Sanatkârların ve sanatın hamisi ve sanat ehli bir insan olan Muhasip Mustafa Paşa 1865 Ekim ayında vefat etmiştir.

KAYIKÇI KUL MUSTAFA

Doğum tarihi bilinmeyen Kayıkçı Kul Mustafa Safranbolu'dur. Bektaşî olan Kayıkçı Kul Mustafa 17. yüzyılın önemli halk ozanlarının başında gelir.

Şair Nefî ile IV. Murad'ın en yakın musahiplerindendir. Şair, Yeniçeri ocağında Kayıkçı olarak çalıştığı için önceleri Kayıkçı Kul Mustafa diye anılmışsa da daha sonra Osmanlı Donanmasına girip Cezayir'e gitmiş, orada Kayıkçı Kul Mustafa olarak ünlenmiştir. Meşhur denizcilerimizden Murat Reis'in yanında bulunmuş, onun seferlerindeki başarılarını şiirlerinde dile getirmiştir. Bunlardan bir örnek:

Kalktı yelken eyledi Murat Reis

Baş başa düşmana varırım demiş

Vaktinize hazır olun gaziler

Ya ser verir ya ser alırım demiş

Kayıkçı Kul Mustafa, devrinde Halk edebiyatında kendini göstermeye başlayan aruz vezninden etkilenmemiş, şiirlerini hece vezninde yazmıştır. Şiirlerinde saf Türkçenin önemsendiği göze çarpar. 1639'da IV. Murad'ın Bağdat seferinde Genç Osman adında bir savaşçının, olağan üstü savaşıp, kaleden atılan bir okla yaralanarak Dicle nehrine düşüp şehit olmasını anlatan "Genç Osman" adlı şiiri Kayıkçı Kul Mustafa'ya ün kazandırmıştır. Şiirlerindeki bazı deyimlerinden Kayıkçı Kul Mustafa'nın Aydınlı olduğunu sananlar olmuşsa da bu doğru değildir.

Kayıkçı Kul Mustafa'nın ölüm tarihinde de tezatlı bilgiler vardır. 1658-1659-1646'lı yıllarda öldüğünü iddia edenler olmuştur. 1658 yılında vefat etmiş olması kuvvetli ihtimaldir.

KULOĞLU SÜLEYMAN

Kuloğlu Süleyman Safranboluludur. Doğum ve ölüm tarihleri hakkında kesin bir bilgi bulunmamasına rağmen 17. asrın en ünlü asker ozanlarından olduğu kesindir. Yeniçeri olan şairin, şiirlerinden de anlaşılacağı üzere asıl adının Mustafa olduğu söylenir. Bu aşağıdaki dörtlükte görülmektedir.

Ben Kuloğlu Mustafa'yım, mâlim güzele ben

Hem hünkâra hem ashaba, meyletmem ağ yâre ben

Yalın ayak, başı kabak, öyle vardım yâre ben

Bir kere geldi de dedi; budalam dağdan gelir.

En önemli eseri IV. Murad'ın ölümü üzerine yazdığı ağıttır.

Kuloğlu 17. asırda yetişen şairler içinde kültürü ve şöhreti ile en tanınmışıdır. Halk şiiri tekniğini çok iyi bilen, güzel eserler veren usta bir aşkıttır. Daha çok aşk üzerine şiirler yazmıştır. İçli ve sanatçı yaratılıştadır.

Kuloğlu'na ait iki güzel şiir.

Karşımda salınan dilber
Bakma, beni ağlatırsın
Beni koyup yad ellere
Gitme, beni ağlatırsın

Şekerden şerbet ezerler
İnce tülbentten süzerler
İncili mercan dizerler
Dizme, beni ağlatırsın

Boyun uzundur dal gibi
Emsem leblerin bal gibi
Bağçelerde bülbül gibi
Ötme, beni ağlatırsın

Hoş çekeyim nazlarını
Gel öpeyim gözlerini
Kelb rakibin sözlerini
Tutma, beni ağlatırsın

Kuloğlu der: sana kuldur
Ta ezelden böyle yoldur
Ya azad eyle, ya öldür
Satma beni, ağlatırsın
Halden bilen nazlı dostu
Satma beni, ağlatırsın.

Dağlar başı oldu yolum
Ağlar gezer yürürüm
Günden güne arttı derdim
İnleyip gezer yürürüm

Güzelliğin tarzı budur
Mâh cemâlin oldu bedr
Âşıklığa çare nedir
Soyunup gezer yürürüm

Yine firkat ile yandım
Kendim engine saldım
Muhabbet bahrine daldım
Boylayıp gezer yürürüm

Boyu uzun ince belli
Mâh yüzünde çifte benli
Senin ile deli gönül
Eğlenip gezer yürürüm

Kuloğlu der: giydim postu
Kaçırdım gözleri mestî
Hâlden bilen nazlı dostu
Arayıp gezer yürürüm

ABDURRAHMAN ŞEREF BEY.

Safranbolulu bir ailenin çocuğu olan Abdurrahman Şeref Bey, 1853 yılında İstanbul'da doğdu. Osmanlı İmparatorluğunun son vakanüvisidir. İlk öğretimini Eyüp mahalle mektebinde başladı. Eyüp Rüştüyesinde okudu. 1875'te Mekteb-i Sultaniye'yi bitirdi. Mahreç-i Ahkâm adlı okula genel tarih hocası oldu. Sonra Mekteb-i Sultaniye'de gramer, imlâ, muallim mektebinde yine Genel Tarih öğretmenliği yaptı. Mülkiye Mektebinde müdür olunca, Genel coğrafya, Osmanlı Devleti Tarihi, İstatistik ve Ahlâk okuttu. Sonra Darülfünun'a Devletler Tarihi hocası oldu. Birçok hocalık ve müdürlükten sonra Defter-i Hakani Nezaretine, Âyan Meclisi üyeliğine, Maarif Nazırlığına getirildi. Bu arada telif eserleri teknik komisyon üyeliği, Vakanüvislik Tarihi, Osmanlı Encümen Reisliği, Âyan Heyyeti 2. Reisliği gibi görevler aldı. I. Dünya Savaşı'nın sonunda İttihat ve Terakki Hükümeti görevden çekilince yeni kurulan Müşir İzzet Paşa kabinesinde önce Posta Telgraf Nazırı, sonra da Devlet Şurası Başkanı oldu. Salih Paşa kabinesinde önce vekil, sonra da asıl Maarif Nazırı oldu. Salih Paşa istifa edince açıkta kaldı. Kuvayi Milliye İstanbul'a gelince âyan heyeti lağvedildi ve onun da âyan üyeliği düştü. TBMM'nin ikinci seçim devresinde (1923) İstanbul milletvekili oldu ve Ankara'ya gitti. Kızılay'a başkan seçildi. Milletvekilliği sırasında hastalandığı için İstanbul'a döndü ve vefat etti. (1925)

ESERLERİ:

- Tarih-i Düvel-i İslâmiye (İslam Devletleri Tarihi) 1885
- Tarih-i Devlet-i Osmanî (Osmanlı Devleti Tarihi) 1899
- Fezleke-i Tarih-i Devlet-i Osmaniye (Osmanlı Devleti Tarihi) 1899
- Zübdet-ül Kısas (Kısasların Özü) 1900
- Tarih-i Asr-ı Hazır (Yaşadığımız asrın tarihi) 1918
- Harb-i Hazır Menşe-i (Şimdiki harbin çıkışı) 1918
- Sultan Abdülhamid-i Sani'ye Dair 1918
- Ahmet Vefik Bey'le beraber İstanbul 1918
- Tarih muhasebeleri 1919

Umum Coğrafya, İlm-i Ahlâk ve İstatistik ve Lütfi Tarihinin 8. Cildini hazırlamıştır. Tarih-i Osmani Encümeni mecmualarında birçok makaleleri vardır.

TAHİR KARAUĞUZ

Gazeteci yazar Tahir Karauğuz 1898 yılında Safranbolu'da doğdu. Babası Danış Mehmet Ağa, anne ise kentin tanınmış ailelerinden Emin Efendi'nin kızı Şükriye Hanımdır. İlk ve orta eğitimini Safranbolu'da tamamlayan Karauğuz, lise öğrenimi için Kastamonu'ya gönderildi. Kastamonu Lisesinde dil bilgisini güçlendirecek ve sanat anlayışını besleyecek Hoca Ziya, Ahmet Talat, Hasan Fehmi Turgal ve İsmail Hakkı Tevfik gibi usta edebiyatçılarla karşılaşması yeteneklerinin gelişmesinde yardımcı oldu. İttihat Terakki Kulübü içinde kurulan Türk Gücü'ne kaydoluşu ona manevi bir destek sağladı. Kısa zamanda okul ve kulüpte verdiği söylevler ve şiirleriyle tanınmaya başladı. Safranbolulu hemşerilerinin donanma yardımında gösterdiği fedakarlığı takdir eden ilk makalesi, "Donanma ianesi hemşerilerine" başlığıyla, Kastamonu Köroğlu gazetesinin 28 Aralık 1913 tarihli sayısında çıktı. Henüz 16 yaşındadır. Bolu, Kastamonu, Ankara, Sivas, Bolu ve İstanbul'daki tanınmış gazetelerdeki makaleleri takip eder.

Karauğuz I. Dünya savaşının zor günlerinde, 1916 yılında öğrenimine ara verip gönüllü olarak katıldığı ordudan yedek subay teğmen olarak terhis oldu ve 1918'de okuluna geri döndü. Artık okulla birlikte gazeteciliğe de başlamıştır. Milli Kurtuluş hareketinin başlamasıyla iki arkadaşıyla beraber "Açıksöz" gazetesini çıkararak, Milli Kurtuluş hareketinin sesini yurda yayarlar.

Karauğuz 1919 yılında Kastamonu lisesinden mezun olup Ulus'a Nahiye müdürü olur ama gazeteciliğe devam eder. Ulus'ta Müdafa-i Hukuk Cemiyeti'ni kurar. Daha sonra bu görevden ayrılıp Zonguldak'a gider. Dayısı Zonguldak Belediye Başkanı

Maksut Çivi'nin kömür ocakları sorumlu müdürlüğünü üstlenir. Bu arada Zonguldak Müdafai-i Hukuk Cemiyetinin kurulmasını sağlar.

Açıksöz gazetesi Türkiye'nin en önemli gazetelerinden biri olmuştur. Karauğuz bu gazetede şiir ve yazılarıyla Kurtuluş savaşına destek veren ilk şairlerimizden biridir. Savaş yıllarında Ankara hükümeti tarafından Halide Edip Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Yusuf Akçora ile Düşman Mezalimi Tespit Heyeti'nde görevlendirilir. Bu arada şiirlerini "Orduya armağan" ve "Orta Anadolu'da Yunan faciaları" adlı kitapta toplar. (1922)

Karauğuz savaştan sonra Zonguldak'ta "Genel Kurmay İstihbarat zabıtlığı" ve "Basın Yayın ve İstihbarat Genel Müdürlüğü" görevini yürütürken, Zonguldak'ın ilk matbaasını kurdu. 23 Mart 1923'te yine Zonguldak'ın ilk gazetesi olan Zonguldak'ı çıkardı. Bu gazete 1953 yılına kadar yayımına devam etti. 1938 yılında Zonguldak'ın tanınmış ailelerinden biri olan Hacer Hanım'la evlenen Karauğuz'un Çağlayan ve diğer isimli iki çocukları olmuştur. 1934'te "Zonguldak havzası, Uzun Mehmet'ten günümüze kadar kömür." adıyla tekrar yayınladı.

Karaelmas isminin isim babası Karauğuz, Zonguldak'ın kültürel ve sosyal zenginliklerine kavuşması amacıyla "Karaelmas" dergisini çıkarır. 1942'de "Zonguldak" gazetesinden başka "Kömür" gazetesini de çıkarmaya başlar. Aynı zamanda seçkin yazarların bulunduğu "Doğu" mecmuasında yazıları ilgiyle okunmaktadır.

Gazeteciliğini Zonguldak'ın dışına çıkarmaya çalışan Karauğuz, 1915'te "Safranbolu- Karabük", 1952'de "Amasra", 1954'te "Işıkveren" gazetelerini çıkarır, fakat gazeteler uzun ömürlü olmaz. Yayımına son verdiği Zonguldak'ın yerine 1953'te "Günün sesi" gazetesini çıkarır. Karauğuz 1940'lı yıllarda Zonguldak'ta CHP il Başkanı olarak siyasi hayata atılmış, bu arada resmi ve gayri resmi birçok dernek ve hayır kurumlarında ön safhada yerini almıştır. Karauğuz Türk Dil Kurumunun ilk üyelerindendir. Bu büyük çalışmaların sonunda (1962) matbaasını devredip İstanbul'a yerleşti. "Orduya armağan" ve "Orta Anadolu'da Yunan Faciaları" adlı kitaplarını, yeni harflerle "Anadolu'dan Kovduklarımız" adıyla yeniden yayınladı. (1965) Tüm ömrü boyunca gazeteci, yazar,

kültür ve fikir adamı olarak uğraş veren bu büyük insan 1982 yılında vefat etti. Mezarı Aşiyan kabristanındadır.

MÜFTÜZÂDE ZİYA EFENDİ

Ziya Efendi 1847 yılında doğdu. Tahsilini İstanbul'da tamamladıktan sonra Safranbolu'ya gelerek Gazi Süleyman Paşa medresesinde müderrislik görevine başladı. Ziya Efendi aynı zamanda çok iyi bir şairdir. Safranbolu'daki birçok resmî binanın kitabelerinin yazıları onundur. Müftü zâde Ziya Efendi 1914 yılında vefat etmiştir.

Çok güzel birçok şiiri bulunmasına rağmen, "KAR DESTANI" adlı şiiri müstesna bir güzellik ve özellik taşır. Ziya Efendi'nin çok güzel bir şiirle dile getirdiği bu olay, 1908 yılında Safranbolu'da yağan olağan üstü kardır. Halk arasında "Derin kar" adıyla anılan bu görülmemiş kar yağışı o zamanın Safranbolu'sunda bir milâttir. Eskiler; doğum, ölüm, düğün gibi önemli olayların tarihini anarken "Ha... derin karda olmuştu." diye tarih belirlerdi. Bunu da şiirin ayrı bir özelliği kabul edip bu güzel ve manalı şiiri sunuyorum.

KAR DESTANI

Kar ile doldu cihan
El aman ve'l-aman
Fukara hali yaman
El-medet ya Rabb emân
Bütün yollar kapandı
Geçilmez oldu heman
Yıkıldı hayli evler
Ne dam kaldı ne tavan
İki metre kar oldu
Kasabamıza yağan
Köylerden haber yoktur
Telef olmuş mudur can
Şüphesiz yıkılmıştır
Yüzlerce han ile man

Bulak Bostanbükü hep
Mücevir köylü ihvan
Şehre gelinmez hala
Dayanırmı buna can
Hükümet tatil oldu
Hem de mekteb-i sibyan
Açılmıyor dükkanlar
Bahalı acı soğan
Tiryakiler pür-telaş
Bulunmaz oldu duhan
Yeni hamam sağ amma
Odunsuzluktan Osman
Eski hamam sağ amma
Yıkıldı gitti külhan

Katkı bulmakta müşkül
Yenir ekmekler yavan

Kasabadan Bağlara

Gidilemedi bir zaman
Dört beş gün sonra anca
Gidilebildi yavan
Şu on beş gün içinde
Henüz gitmiyor hayvan
Odun sırtta taşınır
Dahi ot ile saman
Bir ev kürümeç için
Yüz kuruş oldu elân
Hayvan kaldı ahırda
Çıkamaz taşra bir an
Çar-pâ suya çıkamaz
Çekemez anı inân
Çok davar kırılmıştır
Boş kalır hayli çoban
Posta gidip gelemez
Sürücüdür peşimân
Telgraf kısmen bozuk
Düzemiyor çavuşan
Öd ağacı gibi odunu
Tartıyor kantar mîzân
Bir okka kuru odun
Yedi paradır inan
Yaşına narh beş para
Dayansın buna insan
Bi'n-nisbe tahıl ucuz
Bulunur dakik-u nân
Tuzu bazı muhtekir
Üçe satmıştır nihân
Lâhm-ı camuşu dörde
Aldılar bî-imtinân
Koyun eti tadımaz
Ortaca halli dehân

Gümüş hamamı salim
Kazandı Yongacıyan

Bir kıyye yağ yirmiyeye

Alırdı bana âvân
Soğuk zararsı lâkin
Kar eyliyor perişan
Santgrad der ki
Gösterdi anı ayân
Kasaba sıkılırsa
Köylü etmezmi figân
Bağlarda birçok evler
Yıkıldı oldu virân
Hatta şehirde bile
Çöktü beş altı mekân
Gümüş tekkesi çöktü
Coştu misl-i dervişan
Yüz yaşında adamlar
Görmemiş böyle tufân
Pencereyi yol etti
Kapıları kapanan
Bu kıştan gördü ziyân
Müslüman hristiyan
Hele eytâm-u erâmil
Fukara ve hastağân
Hüdâ imdat eylesin
Açlık oldu nümâyân
Himmet etti ehâli
Yüzlerce ehli imân
Mevtâ kalırdı evde
Güç açtılar kabristan
Bin üç yüz yirmi altı
Kanûn-i sâni bu an
İkisinde başladı
Yirmisidir pek yaman
Yâ Rab halâs et bizi
Ya Rahim u ya Rahmân

MUSTAFA SADIK VICDANI (Kayaloğlu)

Ziraat Bankası Kastamonu Őubesi İdare Meclisi Kâtibi, İstinaf Mahkemesi BaŐkatibi Kayıkçızade Mustafa Efendi'nin ođlu olan Mustafa Sadık Vicdani 8 Kasım 1866 tarihinde Safranbolu'da dűnyaya geldi.

Sűbyan Mektebinde ilk dűnem din ilimlerini, Kastamonu RűŐtiyesinde iki sene sűreyle műrettep derslerini okudu. Sűlűs ve nesih hatlarında icazet aldı. Dűnemin űnde gelen ulemalarından ve NakŐibendi tarikatı Őeyhlerinden Ballıbađlı Ahmet Mahir Efendiden eđitim gűrűp Mayıs 1893'te icazetnamesini aldı. Hocası tarafından kendisine "**Ebu Rıdván**" lakabı verildi. Kendisinin yaŐam sűresince kaleme alacađı dini, tasavvufi eserlerde hocasından aldıđı eđitimin bűyűk payı vardır.

Sadık Vicdani 1880 tarihinde daha ocuk yaŐta, Kastamonu Vilayeti İstinaf Mahkemesi Kaleminde memuriyete baŐladı. 1882'de zabıt kâtibi oldu. 1885'te de űcretsiz olarak, ilaveten Vilayet İdare Meclisi Műdde-i Umumiliđinde yapar. 1887'de Merkez Bidayet Mahkemesi Hukuk Dairesi űye Yardımcılıđına seçilir. Aynı zamanda Bidayet Mahkemesi Műdde-i Umumiliđine de vekalet eder.

22 Mart 1888'de Vilayet Mektub-i Kalemi ser-műsevvidliđine (vilayet kalemi mektupçuluđu BaŐ yardımcılıđı) baŐlar. 1892'de kendisine Rűtbe-i salise verilir. Aynı zamanda Vilayet Gazetesi BaŐ Muharrirliđi gűrevine getirilir. 23 Ocak 1893'de Mektub-i Kalemi Muharrirliđine tayin olunur. Aynı zamanda İl Genel meclisi Műdde-i Umumiliđi'ni de fahri olarak yűrűtűr. 12 Őubat 1897 tarihinde Manastır Vilayeti Gűrice Sancađı Tahrirat Műdűrlűđűne gűnderilir. Burada gűrev yaptığı ű yıl içinde çok zorluklar eker ama, Arnavutların kan davalarını kaldırmakta ve AŐar toplamadaki baŐarıları űnemsendir. 27 Mayıs 1900'de Kosova Vilayeti BaŐ katipliđi, 7 Mayıs 1902'de Basra Vilayeti Mektupçuluđuna seçilen M. Sadık Vicdani 21 Mart 1904'te Manastır vilayeti mektupçuluđuna atanır.

Basra'daki görevindeki başarısından 3 rütbeden Mecidi nişanı ile taltif olunur. 11 Temmuz 1908'de Trabzon Mektupçuluğuna atanır. Fakat 27 Ocak 1909 de Meşrutiyet sırasında Manastır'daki olaylardan sorumlu tutularak haksız yere azledilir ve emekli edilmek istenirse de yaşı müsait olmadığından bir ara sıkıntı yaşarsa da memuriyetine engel bir olay yaşamadığı tespit olunarak 12 Ocak 1913'te Ankara Vilayeti Tahrirat Müdürü olarak atanır. 1914-1919 yılları arasında yedi kez Ankara Valiliği Vekaletinde bulunur. 28 Temmuz 1919'da Bursa Vilayet Mektupçuluğuna atanırsa da 12 Mart 1921 de Bursa'nın işgali sırasında görevinden ayrılıp İstanbul'a gelir. 1922 Haziranına kadar izinli sayılır. 7 Mart 1925'te son memuriyeti olan Aydın Tasfiye Komisyonu üyeliğine atanır ve oradan emekli olur.

21 Kasım 1939'da vefat eder. İstanbul'da Merkez Efendi Kabristanına gömülür. M. Sadık Vicdani İstanbul ve görevde bulunduğu diğer illerde gazete ve mecmualarda dini, ahlaki, içtimai makaleler ve manzumeler yazdı. Yazılı eserleri şunlardır:

1. **Perişan** (İstanbul) 1891
2. **Nagamât-ı Vicdaniye** (Kastamonu) 1894
3. **Cennetmekân Murad Han-ı Hâmis Hazretlerinin hapis hali ve son veda-ı** (İstanbul) 1910
4. **Berk-ı Kaza** (İstanbul) 1911
5. **Fihrist-i Kur'an-ı Kerim.** (İstanbul) 1912
6. **Tefe'ülnâme-i İmam Suhreverdi** (İstanbul) 1912
7. **Mahallât ve Kur'a Hey'et-i İhtiyarisinin Bilhusus Muhtarların Kavanin-i Devlet ve Evâmir-i Hükümet ile Muayyen Vezâif-i Umumiyesini Câmi ve muvazzâh Talimatnamedir.** (Ankara) 1913
8. **Neşide-i Cihad-ı Ekber** (Ankara) 1914
9. **Dâstannâme-i Vicdani** (Ankara) 1914
10. **Gülbang-ı Cihad-ı Ekber** (Ankara) 1915
11. **Bayram Namazları** (İstanbul) 1919
12. **Cuma Namazı.** (İstanbul) 1919
13. **Parasız** (İstanbul) 1921
14. **Hitabiyyat** (Bursa) 1922
15. **Tomar-ı Turuk-ı Aliyye.** (İstanbul) 1922-24
16. **Hz. Muhammed Aleyhi's-selâm niçin çok evlendi.** (İstanbul) 1928

M. Sadık Vicedani usta bir şairdir. İlahi, gazel türünde çok güzel şiirleri vardır. Bunlardan örnek bir dördlük verelim:

Ârif ol nefsini bil gönlüne bak kendini gör
Sonra Allâh'ını bilmek sana âsân olsun
Başka yerde arama Hakk'ı gönül Hak evidir

EBUBEKİR EFENDİ

Ebubekir efendi 1740-1745 yılları arasında Safranbolu'nun köyü olan Akören'de dünyaya gelmiştir. Hacı Ali Efendi'nin oğludur. Ailesinin ifadesine göre düşmanlarının taarruzlarına dayanamayıp, köydeki çift çubuğunu bırakıp İstanbul'a gitmiştir. Bir başka söylentiye göre daha 13 yaşında iken tek başına yaya olarak İstanbul'a gitmiştir. Akören'de o çağda bile okul vardır. Ebubekir efendi de köyünde okula gitmiştir. İstanbul'da hemşerilerinin sayesinde Darphane-i Amire 'de hamal olarak işe girmiştir. Fakat kendisi okur yazardır ve herkesin mizacına göre hareket edebilen bir yaratılıştadır. Bu nedenle çevresine kendisini çabuk sevdirmiş ve memur sınıfına alınmıştır.

Darphane'de yükselmeye başlayan Ebubekir Efendi önce Ket-hüdası oldu. Bu görev, devletin altın stoklarının sorumluluğu anlamında önemli bir görevdir. 1875'de Darphane-i Amire'de ve genellikle devlet hiyerarşisinde önemli bir derecede rütbe olan "sahib-i Ayar", kaydı hayat şartıyla Padişah III. Selim tarafından kendisine verildi. Sahib-i Ayarlık Osmanlı imparatorluğunda darbedilen, yani yeni basılan altın ve gümüş paraların ayarını tayin ve kontrol eden uzmanlık makamıdır. Zaman zaman hoşnutsuzluklara, isyanlara neden olan para ayarı konusunda hiçbir sızıntıya mahal bırakmamıştır. 1801'de damadı Şakir Ahmet efendinin yerine padişah III. Selim'in iradesiyle Darphane emini (Nazırı) oldu.

Ebubekir efendi Sahib-i Ayarken maddi durumunu düzeltmişti. Darphane Emini olunca daha da zenginleşti. Muhtemelki debdebeli bir yaşam sürüyordu. III. Selim'in sevdiği yakınlarından biriydi. Beyazid'de Yemeniciler civarında konağı vardı.

Mert bir adamdı. Bundan dolayı kendisine DELİ BEKİR derlerdi. Esmer renkliydi. İki anlamda da açık gözlüdür. İtikadı taassup derecesinde kuvvetlidir. Herkesin nabzına göre şerbet vermesini bilir. Müsaidir. Zaten böyle olmasa, o devrin koşulları içinde bulunduğu mevkiye gelemezdi. Delişmen, zeki, Karun kadar zengindir. Feleğin acı tatlı olaylarını görmüş, tecrübeli bir zattır. Mesleğinde ehil ve rakipsizdir. Fakat ne olursa olsun bir devrimcidir. III. Selim'in inkılapçı kadrosu içinde mümtaz bir yeri vardır. O tehlikeli ve nazik makamda altı yıl rakipsiz bırakan, daha önceleri de sahib-i Ayarlığı, kaydı hayat şartıyla veren padişahın güvendiği kimselerden biridir. Ve nihayetinde de devrim şehidi olmuştur. 25 Mayıs 1807'de Kabakçı isyanı patlayınca, aralarında Ebubekir Efendinin bulunduğu devlet ricali Bab-ı Ali'de toplanıp çare aradılar. Ne var ki isyanın bastırılması mümkün olmadı.

Asiler III. Selim'i tahttan indirip katletmeden önce, on bir yakınının kendisine teslim etmesini istediler. Padişah çaresiz onların bu isteğini yerine getirdi. Asiler Padişahın yakını olan bu on bir değerli zatı çeşitli şekilde katlettiler. Bunlarda Darphane Nazırı Ebubekir Efendi de asilerce önce boğularak öldürüldü, sonra da başı kesildi. Kesilen başı asilere gösterildi, başsız cesedi ise ailesine teslim edildi. (1807) Ebubekir Efendi köyünde iki çeşmenin yenilenmesini sağladığı gibi, bir de köprü yaptırdı. Köprü yapılırken aniden İstanbul'dan çağrıldığında, köprünün tamamlanması için bir akrabasını görevlendirip, parasını da ona bıraktı. Ama Ebubekir'in İstanbul'a gidişi ardından katledilmesinden sonra, akrabasının köprünün yapımını ihmal edip, parayı kendi evi ve bahçesine sarfettiği söylenir.

Ebubekir efendinin Akören'de, Yukarı köydeki çeşmesinin üzerindeki kitabede: "Ebubekir Efendi sahib-ül-ayar-Talepkar-ı eltaf-ı birazdiyar Fena bulmuş iken bu çeşme tamam yeniden bina kılındı etti imar. Sene-fi- 1205 (1770) "

Kasımlardaki Ebubekir Efendi çeşmesinin kitabesinde ise: "Sahib-ül hayrat ve-l-hasenat abd-ül-gaffar sahib-ül-ayar Ebubekir Efendi bin Ali innallahe bikeremet-il-hafi ve-l-celi. Sene: ehad-ı mâtiye ve elif indallah 1221 (1806)"

SAFRANBOLU'LU İSMAİL NECATİ EFENDİ

Gümüşhanevi Dergâhı şeylerinden İsmail Necati Efendi Safranbolu'nun Oğulören köyünde doğmuştur. Ömeroğlu sülalesinden Hacı Mehmed efendinin oğludur. İlk tahsiline Safranbolu'da Müftü Mehmed Hilmi Efendi'den ders alarak başlamıştır. Daha sonra İstanbul'a gitmiş, bazı hocalardan ders alarak icazet almayı başarmıştır.

Bayezid Medresesi müderris ve Dersiamlarından Aksekili İbrahim Efendi'den medrese derslerini tamamlayan İsmail Necati Efendi 1876'da açılan Ruus sınavında başarılı olmuş ve 35 yaşında Bayezid Medresesinde ders vermeye, 1892'den itibaren de talebelerine icazet vermeye başlamıştır. 1897-1909 yılları arasında Huzur dersleri muhataplığı, 1909 ve 1910 yıllarında da Muharrirlik görevini yerine getirmiştir.

Zahirî ilimlerde bu yükselişin ardından İsmail Necati Efendi Gümüşhanevi hazretlerine intisap etmiştir. Manevî kemâlî için gereken eğitime tamamen kendini vererek, zahirî ilimlerde olduğu gibi, bâtinî ilimlerde de temayüz etmiştir. Öyle ki Gümüşhanevî Hasan Hilmi Efendi'den sonra ikinci büyük halifesi olarak 1911 yılında irşat makamına geçmiş ve ömrünün sonuna kadar bu payede kalmıştır. Aynı yıl ayrıca "Dârü'l Hilafeti'l- Aliye Kısım-ı hadis dersi" müderrisliğine getirilmiştir.

İsmail Necati Efendi, irşad makamında bulunduğu on yıl içinde pek çok alim ve öğrenci yetiştirdiği gibi "Ramüzü'l-ehâdis-i de senelerce okutmuştur. İsmail Necati Efendi; Cumhuriyetin ilk İstanbul müftüsü ve Sultan Abdülaziz'in oğlu Şevket Efendi'nin hocası, Süleymaniye medresesi Usul-ı fıkıh dersi müderrisi ve aynı zamanda Huzur dersi muhataplarından, Safranbolulu Hafız

Mehmed Fehmi (Ülgener) efendinin babası, İstanbul üniversitesi İktisat Fakültesi Dekanlığında bulunmuş olan Prof. Dr. Sabri Fuat Ülgener'in de dedesidir. Son Osmanlı Padişahı Sultan Mehmed Vahdeddin'in kendisine intisap ettiği ve derslerine katıldığı İsmail Necati Efendi, 6 Şubat 1919'da vefat etmiş, Süleymaniye haziresindeki kabrine defnedilmiştir.

Mezar taşındaki kitabede şu beyitler yer almaktadır.

Mürşid-i ehl-i hakikat, kudve-i erbâb-ı dîn,
Hazret-i üstad-ı azâm, tâc-u fahr-il ârifîn,
Sâni-î kâim-makâm-ı hazreti Ahmet Ziya,
Şems-i feyyâz-ı fezail, nûr-ı ayn-ı sâlikîn,
Nisbet-efzâ-yı tarikat rehberi ilm-i bütûn,
Zübde-i eslaf-ı sâdât, muktedâ-yı âhirîn,
Zü'l-cenâhayn Hâce İsmail Efendi hazreti
Fevziyâ üçler huzurunda oku üç Fâtiha
Vâris-i ekmel idi, her hâli gayetle metîn,
Burdadır rûh-ı ziya, Hilm, Necat berîn...

PROF. DR. İSMAİL SABRİ ÜLGÜNER

İsmail Sabri Ülgener 8 Mayıs 1911'de İstanbul Cağaloğlu'nda dünyaya geldi. Babası Mehmet Fehmi Ülgener, annesi Emine Behice Hanımdır. 1920 yılında Şehzade Yusuf İzzet Efendi'nin çocuklarıyla birlikte Yıldız Sarayı'nda sünnet olan İsmail Sabri Ülgener ilk okula Aşîyan İbtidaisinde başladı. İki yıl burada okuduktan sonra, İstanbul İdadisine kaydolarak, bu okulun, ilk, orta ve lise kısımlarını tamamladı ve 1931-32 yıllarında İstanbul Erkek Lisesinden mezun oldu. Daha sonra İstanbul Darülfünunu Hukuk Fakültesine girdi. 1933-35 yılları arasında ayrıca Almanca dersler aldı. 1934-35 ders yılında Hukuk Fakültesini pek iyi derece ile bitirdi. 10.11.1935'te aynı Fakültenin "İktisadiyat ve İçtimaiyat Kürsüsüne" asistan oldu. 1936 yılı aralık ayında İstanbul Üniversitesi bünyesinde, müstakil olarak kurulan İktisat Fakültesinde "Umumi İktisat ve İktisat Teorisi Kürsüsünde" asistan oldu. "Yakın Şark Türk-İslam Dünyasının İktisat Ahlakı ve Zihniyeti" başlıklı tez ile 1937 yılında Hukuk Fakültesinde doktorasını verdi. 02.11.1938 yılında yedek subay olarak vatani

görevine başladı. 1939 yılında vatani görevini tamamlayınca, 25 Aralık 1939 tarihinde İktisat Fakültesi Sosyoloji ve Kriminoloji asistanlığına getirildi.

Sabri Ülgüner "Kapitalizmden Evvel İaşe Buhranları" konulu tezi ile doçentlik sınavını kazanarak doçent oldu ve 21.7.1941 tarihinde "Maliye ve Umumi İktisat Teorisi Metodolojisi", "Konjonktür ve Buhranlar", "Münakalat ve Sanayi Siyaseti" dersleri ile Hukuk Fakültesinde, "İktisadi Doktrinler Tarihi" derslerini okuttu. 1946 yılında Amerika'ya gitti. Harvard Üniversitesinde iki büyük iktisatçı olan A.H. Hansen ve J.A. Schumpeter'in danışmanlığında dersleri ve sohbetleri takip etti. 1948 yılında İktisat Fakültesinden sağladığı maddi destekle 1948-49 akademik ders yılı başlayana kadar, önce İngiltere'ye geçti. Londra'da "London School Of Economics"de çalıştı. Sonra Hollanda'ya geçti ve Amsterdam'da bir kongreye katıldı. 1948 yılı ekim ayında yurda döndü ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesinde ders vermeye başladı.

İsmail Sabri Ülgüner, 25 Mayıs 1951 tarihinde Umumi İktisat ve Maliye Profesörü oldu. Profesörlük takdim tezi "Tarihte Darlık Buhranları ve İktisadi Müvazenesizlik Meselesi" idi. 1952 yılında "Umumi İktisat ve Maliye Kürsüsü" Başkanlığına getirildi. 23 Aralık 1952'de Fakülte Profesörler Kurulu tarafından alınan bir kararla İstanbul Üniversitesi Profesörler Kurulu tarafından alınan bir kararla İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü müdürü oldu. 17 Mart 1954 tarihinde yapılan seçimle İktisat Fakültesi dekanı oldu. Bu arada İktisat Fakültesine bağlı İktisat Enstitüsünün kuruluşunda görev aldı. 1956 yılında dekanlıktan ayrıldı. 14. Temmuz. 1956 da gittiği Amerika'dan 27 Ekim 1956 'da tekrar yurda döndü. 1957 yılında Yapı ve Kredi Bankası Murakıplığına atandı. Bir yıl bu görevde kaldı.

İsmail Sabri Ülgüner 21 Mart 1938 yılında aynı fakültede asistan olan Sevim A. Hatipoğlu ile evlendi. Bu evlilikten 1960 yılında doğan oğluna babası Mehmet Fehmi'nin ismini verdi. Ve aynı yıl Fakülteadaki görevinden ayrıldı. Sabri Ülgüner, sadece İktisat Fakültesinde ders vermekle kalmıyor, 1970'li yıllarda açılan özel Yüksek okullarda İktisat hocalığı yapıyordu. Ayrıca Eskişehir İktisadi Ticari İlimler Akademisinde Makro-İktisat dersleri veriyordu. 1976 yılında ameliyat oldu ve kalbine pil takıldı. Buna

rağmen ders ve çalışmalarına devam etti. 21 Mayıs 1981 yılında 70 yaşında emekli oldu. 30 Haziran 1983 günü bir kalp krizi sonucu dünyaya gözlerini yumdu.

Sabri Ülgüner küçük yaştan itibaren aile ocağında İslami bilgiler almıştır. Kur'an-ı Kerim ve İslami İlmihal bilgisini babası Mehmet Fehmi Efendi'den aldı. Babasının arkadaşları Ömer Nasuhi Bilmen ve Mustafa Asım'ın sohbetlerine katıldı. Onlardan Fıkhi meselelerde bilgi sahibi oldu. Babasından Hüsn-i hat dersleri aldı. Talik yazıyı meşk etti. Şiir yazmıyordu ama, sürekli okuyor, ezberliyor ve hususi hat'ta bu malzemeleri kullanıyordu. Günümüz Türkiye'sinde 20. yy. da İran tarzı talik yazının belki de en büyük üstatlarından biri oldu.

En güzel uğraş alanı da Osmanlı şiiri idi. Kuzeni Nazım Hikmet'in şiirlerini beğenmekle beraber, asıl Yahya Kemal Beyatlı'ya hayranlık duymaktaydı. İ. Sabri Ülgüner'in Divan şiirimiz üzerindeki derin çalışmaları ise, ayrı ve başlıca bir kitaba konu olacak nitelikte ve derindir.

SAFRANBOLULU HACI REŞİT PAŞA

Safranbolu'nun yetiştirdiği büyük devlet adamı ve düşünürler arasında önemli bir yeri bulunan merhum ve mağfur **Hacı Reşit Paşa**'dan söz ederken Allah'tan kendisine rahmet dilerim.

Türk şiir ve edebiyatına, **Şair Ahmet Reşit Paşa** olarak geçen merhum, İstanbul'a yerleşen ve vilâyet defterdarlarından merhum **Numan Fikri Bey**'in oğludur. İlk ve orta tahsilini Edirne'de yaptıktan sonra İstanbul'da devrin ünlü hocalarından Mecit efendiden Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Daha sonra, yüksek tahsilini Hukuk mektebinde ikmal eden Reşit Paşa, bu mektebi birincilikle bitirmiştir.

İlk devlet memuriyeti 1872 yılında Şura-yı Devlette başlamaktadır. Başarılı hizmetleri birbirini takip ederek 1885 yılında Tanzimat dairesi azalığına yükselmiştir. Aynı yıl Rumeli Beylerbeyliği

payesiyle, Halep vali muavinliğine atanmıştır. Bir müddet sonra Musul valiliğine ve 1911 yılında da Hicaz valiliğine atanmış bu arada ikinci kez hac farizesini yerine getirmiştir. 1918 yılında grike yakalanmış, İstanbul Vefa'daki konağında vefat etmiştir. Kendisinden birkaç saat sonra vefat eden oğlu Fikri ile Süleymaniye haziresine defnedilmiştir.

ESERLERİ:

Yukarıda hayat biyografisi çizilen Hacı Reşit Paşanın asıl kudretli tarafı tasavvuf ilmine vakufu ve verdiği eserlerdir. Bundan başka mecelle ye ve ahlâka ait eserleri bilhassa idare hukukuna ve zamanın ticaret hükümlerine ilişkin eserleri ibretle incelemeye değer niteliktedirler. Büyük bir ilim adamı olan merhumun bazı eserleri şunlardır:

1. **Ruhsat-ı mecelle** (18 cilt)
2. **Hukuk-u Ticaret** (4 cilt)
3. **İmam-ı Âzam'ın siyasi tercüme-i hali**
4. **Dini mübin-i islâm**
5. **Tarih-i umumi-i islâm** (8 cilt)
6. **Feth-i mübin-i Kudüs**
7. **Riyaz-ı adalet**
8. **Risalet-ül hayvan vel-insan tercümesi**
9. **Divan**

NAİL MEMİK

Nail Memik 30 Ağustos 1916 tarihinde Safranbolu'nun Akören köyünde dünyaya geldi. Babasının adı Mustafa, annesinin adı Aysel'dir. İlk öğretimini köyü Akören'de yapan Nail Memik, orta eğitimini İstanbul Pertevniyal Lisesinde tamamlamış, 1940 yılında Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden mezun olarak devlet hizmetinde yer almıştır.

Gölbaşı bucağın müdürü olarak başladığı devlet memuriyetine, Bursa Maiyyet memurluğu, Dursunbey, Edincik, Eceabat, İdil, Nusaybin,

Daday, Eşme, Konya Ereğlisi kaymakamlıkları, Mardin, Urfa, Edirne, Çanakkale vali yardımcılıkları yapmış, 1976 yılında Kırklareli ve 1978 yılında da Bitlis valiliklerinde bulunmuş, merkez valiliği görevinde iken 1981 yılında emekliye ayrılmıştır.

Nail Memik, Mülkiyeliler birliği, Türk İdareciler Derneği üyeliğinde bulunmuş, resmi görevi dışında ilgi duyduğu yazarlık, şairlik ve araştırmacılıkla da uğraşmış ve eserler ortaya koymuştur. Nail Memik vatani görevini 1940-42 yılları arasında yedek subay teğmen olarak yapmıştır. 1946 yılında evlenen Memik, iki erkek bir kız babasıdır. Nail Memik şiir çalışmalarında başarılı eserler vermiştir. Özellikle rubailerini çok güzeldir. Birkaç örnek verelim:

— I —

Her dilberi sevdik, neme lâzım demedik
Her badeyi içtik, Cem'e lâzım demedik
Hoyratça döküp her şeye göz yaşlarını
Bir katrede en son deme lâzım demedik.

— II —

Bir mevsim olur, baştaki yeller konuşur
Bir mevsim olur, tatlı emeller konuşur
Bir mevsim olur, farkına varmaz kimse
Saçlarda gümüş benzeri teller konuşur.

— III —

Heyhat! Ne Fuzûlî ne de Bâki kaldı
Mecliste ne câm ehli ne sâkî kaldı
Terk eyledi dünyamızı rindler, lâkin
Gök kubbede hoş sesleri bâkî kaldı.

Bunların yanında Nail Memik'in Ezinelî Yahya Çavuş için yazdığı dörtlük çok ünlüdür.

Bir kahraman takım ve Yahya avuştular
Tam üç alayla burada gönülden savaştılar.
Düşman tümen sanırdı, bu şahlanmış erleri
Allah'ı arzu ettiler, akşama kavuştular.

Nail Memik 16 şubat 1989'da vefat etmiş ve köyü Akören'de
defnedilmiştir.

LEYLA GENCER

Safranbolu'nun Yörük köyünden bir ailenin kızı olan Leyla Gencer
1928 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. İstanbul Belediye
Konservatuvarına girdi. İstanbul Şehir Korosunda üç yıl solo
söyledi. (1946-1949)

1949'da Ankara'ya yerleşti ve Devlet Operasına girdi. İlk olarak
Cavalleria Rusticana (Köylü namusu) operasında Santuzza rolünü
aldı. Hidalgo'dan ders aldı. Tiefland (Çukurova) operasında Martha
rolüyle başarı kazandı. Ünü gittikçe arttı. 1953'ten itibaren
çalışmalarını İtalya'da sürdürdü. Milano'daki Scala operasına solist
olarak giren Türk opera sanatçısı oldu. Daha sonra Münih ve
Viyana Devlet operaları ile San Fransisco, Roma ve Venedik
Operalarında çeşitli milletler arası şenliklerde misafir sanatçı
olarak sahneye çıktı. Londra'da Albert Hall ve Newyork'da
Carnegie Hall salonlarında konserler verdi. Donizetti, Bellini ve
Verdi operalarında büyük başarılar kazandı. Francis Poulenc'in
Dialogues des Carmelites adlı operasının dünyada ilk oynanışında
rol aldı. (1957)

Leyla Gencer Yörük köylü Hasanzade İbrahim Çeyrekgil'in kızıdır.
Babası mal mülk sahibi, köklü bir ailenin oğludur. Ağabeyi
Hüseyin ile birlikte aile yatırımlarını geliştirmiştir. Çiftçilik,
balıkçılık, taşımacılık, su tesislerini kurup Çubuklu suyunu ticarete
dönüştürmek, Beyoğlu'nda Lâle sineması, Karaköy'de hanlar,
börekçi dükkanları, ailenin ekonomik durumunun açık
göstergesidir. İbrahim Bey Bektaşı'dir ama hoşgörü sahibi bir
insandır. Polonyalı aristokrat bir ailenin son derece dindar bir kızı

olan Alexandra Angela Minakowska adlı kızıyla evlenmiştir. Minakowska her akşam Meryem anaya mum yakıyor ama, Müslüman bir ailenin gelini olduğu içinde başını örtüyor. Sert ama son derece duyarlı. Evde piyano çalıyor, bol bol kitap okuyor. Güzelliklere, inceliklere, öğrenmeye son derece meraklı bir hanım. Keyiflendiğinde gitar eşliğinde Lehçe şarkılar söylüyor. Kocasının vefatından sonra da Müslüman olup, Atiye adını alıyor. Böyle bir anne babanın yetiştirdiği Leyla Gencer, Sovyet ihtilali sonrası Rusya'dan İstanbul'a kaçıp, Çeyrekgil ailesinin yanına yerleşen Fransız Kontes Madam Lejeune'den Fransızca öğrenmiş, Fransız ve İtalyan bin civarında makale ve tefrikaya imza atmış olan Ataman, halk oyunlarımızın gün ışığına çıkarılması ve aslına sadık kalınarak yaşatılması konusunda önemli hizmetlerde bulundu. Edebiyatından dünya klasiklerini kapmış, tüm sanatlara olan düşkünlüğünü tiyatro tadını ve musiki tutkusunu almıştır.

Çocukluk ve gençlik yıllarını pazar günleri kilisede org ve koro dinlemek, hafta içinde camilerde vaaz ve namazı izlemek, Bektaşî sofralarında bitip tükenmek bilmeyen tatlı sohbetlerde geçiren, varlıklı bir yaşam süren Leyla Gencer, daha küçük yaşlardan itibaren musiki ile haşır neşir olmuştur. Babasının ölümünden sonra ailesinin yaşadığı ekonomik kriz ve çöküntü, onu sanatına daha da bağlamıştır. Dünyaca büyük üne sahip olan Leyla Gencer'i 2008 yılında kaybettik. Vasiyeti üzerine cenazesi yakılarak külleri İstanbul boğazına serpildi.

SADİ YAVER ATAMAN

Folklor uzmanı, Müzikolog, saha araştırmacısı, sanatçı, eğitimci ve yönetici Sadi Yaver Ataman, 23 Nisan 1906'da babasının görevli bulunduğu Yanya'da doğdu. Babası Kafkasyalı Şeyh Şamil'in baba soyundan Şeyh-ül Etibba Dr. Ali Yaver, annesi ise Nabihâ Yakta Hanımdır.

Sadi Yaver Ataman ilk ve orta eğitimini Safranbolu'da (1922), lise eğitimini de İstanbul'da tamamladı. (1926) Daha sonra İstanbul Üniversitesi Diş Hekimliği Okuluna kaydoldu, lakin eğitimini

yarıda bıraktı. Müziğe olan tutkusu nedeniyle eski adı Darül-Elhan olan İstanbul Konservatuvarına girdi ve buradan 1930 yılında mezun oldu. 1931 yılından itibaren müzik öğretmeni olarak devlet hizmetine girdi. 1938 yılında öğretmenlik görevinden ayrıldı.

1938-40 yılları arasında Ankara Radyosu Halk müziği yayınları Yöneticiliğine getirildi. Hazırlayıp sunduğu programlarla, halk müziğimizi folklorik değerleriyle ve açıklamalı olarak ilk kez halka tanıtmaya başladı. Sadi Yaver Ataman 1940 yılında bağımsız olarak Karabük Belediye Başkanlığına seçildi. Aynı zamanda Karabük Halk Evi Başkanlığı yaptı.

1948 yılında İstanbul Bayezid Bucak Müdürlüğü'ne tayin edilen Ataman, 1950 yılında İstanbul Radyosu'nda Memleket havaları Ses ve Saz birliğini kurarak uzun yıllar bu topluluğun yöneticiliğini yaptı. 1952 yılında Bucak Müdürlüğü'nden ayrıldı. Aynı yıl İstanbul Belediye Konservatuvarı bünyesinde kurulmasına önayak olduğu, Folklor İnceleme ve Derleme Kuruluna bağlı olarak kurduğu Folklor Tatbikat Topluluğunun şefliğine getirildi. Aynı yıl Radyo ıslah komisyonu üyeliği ve raportörlüğüne seçilen Ataman 1955 yılında Radyo Halk Müziği Müşavirliğine de getirildi. 1960 yılında bu görevinden ayrılarak bir süre serbest çalıştı. 1963'te İstanbul Belediye Konservatuvarı Folklor, İnceleme ve Derleme Üyeliğine tekrar atandı. Bu görevinden 1971'de emekli oldu. 1972 yılından itibaren 4 yıl süre ile Yapı ve Kredi Bankası Kültür ve Sanat İşleri Müşavirliğinde bulundu.

Sadi Yaver Ataman birçok kuruluştta, sanat ve folklor derneğinde kurucu üyelik, fâhri Başkanlık ve Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulundu. Saha araştırmalarıyla kültür hayatımıza binlerce türkü kazandıran Ataman'ın birçok plağı, 17 basılmış kitabı, 17 de basılmamış kitabı vardır. Ayrıca Kültür ve sanat hayatında birçok ödül, unvan ve takdir ve teşekkür belgesine layık görülen Sadi Yaver Ataman'a 1991 yılında T.C. Devlet Sanatçısı unvanı verildi. Biri erkek, üçü de kız olmak üzere dört çocuk sahibi olan Ataman, 10 Aralık 1994 tarihinde İstanbul'da vefat etti. Cenazesi çok sevdiği memleketi Safranbolu'da toprağa verildi.

ESERLERİ:

- Safranbolu Dügünleri Oyun Öyküleri (1936)
- Halk Sazları ve Yerli Musikiciler (1938)
- Halk musikisinde seslilik ve koro (1943)
- Halk müziğinde Mizah ve Espri (1943)
- Köylerde Orta Oyunu ve Tiyatro (1943)
- Karacaoğlan ve Dağ olur meşelerde (1944)
- Âşık Naili (1945)
- Müzik folklorümüzden örnekler (1945)
- Bu toprağın sesi (1953)
- Memleket havaları (1953)
- Esnaf Türküleri (1945)

ADNAN ATAMAN

Folklor uzmanı ve Devlet sanatçısı Sadi Yaver Ataman'ın oğlu Adnan Ataman 13 Temmuz 1926 tarihinde İstanbul'da doğdu. Çocukluk yıllarını Safranbolu'da büyük babası Dr. Ali Yaver Ataman ve babaannesi Nabihe Yakta Hanımın yanında Adnan Ataman, ilk, orta ve lise tahsilini takiben, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesine devam etti. Diğer yandan İstanbul radyosunda, babası Sadi Yaver Ataman'ın kurduğu ve yönettiği "Memleket Havaları Ses ve Saz Topluluğunda saz sanatçısı olarak yer aldı.

Adnan Ataman vatani görevini tamamladıktan sonra İstanbul Defterdarlığında vergi memuru olarak çalıştı, ancak musiki çalışmaları nedeniyle bu görevinden ayrıldı. Memleket Havaları ses ve saz birliğinde görev yapmaktayken, 1953 yılında İstanbul Belediye Konservatuarı bünyesinde babası tarafından kurulan, Folklor İnceleme ve Derleme kuruluna bağlı "Folklor Tatbikat Topluluğunun açtığı sınavı kazanıp, bu topluluğun saz sanatçısı oldu. (1954) Babasının ayrılması üzerine de 1961 yılında bu topluluğa şef olarak atandı. Adnan Ataman, babasının şefliğini yaptığı bir toplulukla, içinde Safranbolu'nun da bulunduğu 18 kentte konser turnelerine katıldı. Sonra da topluluk şefi olarak önce ülke içinde, sonra da yurt dışında konserler yönetti, uygulamalı

seminerler verdi. Bunun yanında İstanbul Belediye Konservatuvarı Folklor İnceleme ve Derleme Kurulu Üyeliği'nde bulundu. Bunun yanında TRT İstanbul Radyosunda da "saz sanatçısı", "Topluluk Yöneticisi", "Danışma Kurulu", "Denetleme Kurulu", "Repertuvar Kurulu", "Sınav Kurulu" ve "Nota Tashih Kurulu" üyeliklerinde bulunan Adnan Ataman TRT'deki topluluk yöneticiliği görevinden 1955'te ayrıldı.

Adnan Ataman Türk Halk Müziğine eğitimci olarak büyük hizmetler vermiştir. TRT'deki stajyer sanatçılar ve İstanbul Belediye Konservatuvarı Türk Halk Müziği topluluğu sanatçılarının eğitiminde önemli rol oynadı. İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı'nın kurucuları arasında yer aldı. Müjdat Gezen Sanat Merkezinde öğretmen olarak çalıştı. Adnan Ataman, sanatçı kimliğinin yanında, aynı zamanda bir fikir adamıdır. Yurt içi ve Yurt dışı kongre, sempozyum ve panellerde verdiği tebliğlerle araştırma ve fikirlerini savundu. Adnan Ataman evli ve iki çocuk babasıdır.

BESTE KAR NİYAZİ ŞENGÜL

Safranbolu'nun Uzun Hatıpler diye anılan tanınmış bir ailesinden olan Niyazi Şengül 25 Temmuz 1926'da dünyaya geldi. Hacı İsmail Şengül'ün oğludur. Safranbolu Gümüş İlkokulu bitirdikten sonra Karabük D.Ç. Fabrikalarının Çırak okuluna kaydoldu ve fabrikada çalışmaya başladı. 1951 yılında evlendi.

Daha çocukluk yaşlarında musikiye büyük yeteneği ve merakı bulunmasına rağmen, o devrin içine kapalı ortamı, mutaassıp ailesinin musiki ile uğraşmasını hoş karşılamayacağını iyi bilmektedir. Üstelik o devirde ilkokuldan başka okul bulunmayan Safranbolu'da bir tek müzik öğretmeni dahi yoktur. Musiki ile ilgili kitapta bulunmamaktadır. Niyazi Şengül bir yandan D.Ç. Fabrikalarında çalışırken diğer yandan da ailesinden gizli olarak musiki çalışmalarına devam etmiştir. 1942 Yılında İstanbul Belediye Konservatuvarından Dr. Suphi Ezgi'nin eseri olan 5 ciltlik musiki nazariyatını temin etmiş, ayrıca Hüseyin Saadettin Arell'in

Türk müziği derslerinin yayınlandığı Musiki mecmuasına abone olmuş, musiki nazariyat ve bilgisinde bunlardan yararlanmışır.

1950 yılında beste çalışmalarına başlamıştır. Devrin büyük Türk sanat musikisi üstatlarından Bestekâr Refik Fersan'a, bestelerini gösterdiğinde, bestelerini çok beğenen üstat, kimden ders aldığını sormuş, Niyazi Şengül'den hiç hocası olmadığı yanıtını alınca çok şaşırılmışır. Rahmetli Şengül, Refik Fersan'ın bundan sonra kendisine çok yardımcı olduğunu minnetle anlatmışır.

1981 Yılında Hac farızasını yerine getirdikten sonra beste çalışmalarına son vermek istemişse de musiki ile ilgili gençlerin ısrarıyla tekrar devam kararı almış, 1991 yılında eşinin vefatı üzerine, kendi ifadesiyle boşlukta kalmamak için çalışmalarını daha da hızlandırmışır. Bestekâr Şengül bu arada TRT Ankara Radyosu hocalarından Ahmet Hatipoğlu'nun yazdığı, "Karşılaştırmalı ve Uygulamalı Türk Musikisi Prozodisi" adlı kitabından çok yararlandığını söylemişır.

Musikimizin klasik tarzından yapmaya özen gösterip, ayrıca güfte seçiminde titiz davranıp, başka şairlerin şiirlerinden şarkılar bestelediği gibi bazı şarkılarının güftelerini de kendi yazdı. Bestekâr Niyazi Şengül'ün, 3'ü saz eseri olmak üzere, 80'in üzerinde TRT denetiminden geçmiş eseri vardır.

1982 yılından itibaren üç kez kalça ameliyatı geçiren ve koltuk değneklerine mahkûm olan bestekâr, yine de çalışmalarına devam etmişır. Niyazi Şengül D.Ç. fabrikalarından emekli olduktan sonra Karabük'te açtığı dükkanında esnafılık yapmışır. Niyazi Şengül 22 Eylül 2011'de vefat etmiş ve Safranbolu'da defnedilmişır. Safranbolu için bestelediği sultaniyegâh makamındaki güfte ve bestesi kendisine ait şarkı çok güzeldir:

Sen ne güzel beldesin sayfaların tarih dolu
Seyretsem senelerce sana doyamam Safranbolu
Maziye sordum ben seni, dediler ipek yolu
Seyretsem senelerce sana doyamam Safranbolu

Dünden efsanesin bu günlere doğru taşan
Şarkılarda nağmesin handeler gibi coşan
Sevdalıyım ezelden hasretinle sana koşan
Seyretsem senelerce sana doyamam Safranbolu

Ruhuma dolan aşkınla her zaman kalbimdesin
Güle sordum güldesin, bülbüle sordum ondasın
Nağmelerde aradım, sultaniyegâh şarkısını
Seyretsem senelerce sana doyamam Safranbolu

YELDA KODALLI

Yelda Kodallı 1968 yılında Adana'da doğdu. Safranbolulu bir ailenin kızıdır. Piyano ve şan eğitimini 1990 yılında mezun olduğu Hacettepe Üniversitesi ve Ankara Devlet konservatuvarında yaptı. 1991 yılında Avusturya radyosunda Mozart'ın sihirli Flüt Operasındaki "Gece kraliçesi", Offenbah'ın Hoffmann Masalları operasındaki "Olympia" rollerini yorumladı. Wiener Operacafe Hortener'de finalist olan sanatçı, Reykjavik'e gece kraliçesini söylemek üzere davet edildi. 1992 yılında aynı rolü yine Viyana Devlet operası ve Volksoper Manheim Operasında yorumladı. Aynı yıl Avusturya radyosunda, Graz operasında resitaller verdi. Viyana Roksoper'de Hansel ve Greta operasında söyledi. 1993 yılında Viyana Devlet operasında Richard Strauss'un Arabella ve Capparicio, Wagner'in Siegfried, Mozart'ın Firino'da, Sihirli Flüt ile sahneye çıktı. 1994 yılında İtalya'da Tiatro Regio Di Torino'da, Sihirli Flüt ile sahneye çıktı. Bunu Genova Teatro Carlo Felice operasında Bruno Botelettinin yönettiği Lucia Di Lammermoor temsilleri izledi. 1995'te Madrid'de ilk sahneye çıkışını Stravinskinin Le Rossignol'ü ile yapan sanatçı, Japonya'da Rigoletto ve Lucia Lammermoor'un konser yorumlarını söyledi. Lucia Di Lammermoor'u Zubin Metta yönetiminde Hayfa ve Tel Aviv'de tekrarladı. İstanbul ve Ankara'da konserler verdi. Gece kraliçesi rolünü Münih Bavyera Devlet Operası, Strasburg festivali ve Ricardo Mutie'nin yönetimindeki La Scala Tiyatrosunda yorumladı. Viyana, Hamburg ve Chicago Lyric operalarında Sihirli Flüt temsilleri, Peter Meag'ın yönettiği Toscona orkestrası ile bir turne, Zürih ve Basel'de resitaller, La Scala Operasında Bero'nun Oitis Rigoletto temsillerini çalışmalarını arasında sayabiliriz.

YAZIKÖYLÜ HACI MEHMET EMİN EFENDİ

Safranbolu'nun yetiştirdiği en önemli mutasavvıflardan biri, Safranbolu'nun Yazı köyünden olan Mehmet Emin (Şükrü) b. Mehmet Efendidir. Şiirlerindeki mahlası Şükri olup, babasının adı Mehmed'dir. Doğum tarihi bilinmiyor.

İyi bir tahsil görmüş, Arapça ve Farsça bilen, dinî ilimlere ve şiire olan bilgisi ile temayüz eden Mehmet Emin Efendi, Halvetiliğin Safranbolu'daki en büyük şeyhidir. Onun zamanında halvetilik batıya açılmıştır. Sağlığın- Rumeli ve balkanlardan Halvet çıkarmak için gelenler vardır. Nevrekoplu Şeyh Hüseyin Camid Efendi, Şeyh Ahmed Rıfat Efendi, Şeyh Mehmed Ata Efendi, Şeyh Süleyman Sırrı Efendi, Şeyh Mustafa Efendi, Kavalı Şeyh İbrahim Efendi, Şeyh Hacı Hasan Efendi, Gümüleinelî Şeyh Halil Efendi, İskeçeli Şeyh Muhittin Efendi, Şeyh Hacı Sıtkı Efendi ve Şeyh Ahmet Zeki Efendi bunlardan en önemlileridir. Bunlara ilâveten Mehmet Efendi'nin oğlu Mehmet Zühdü Efendi, Ahmet Hulûsi Efendi, Mehmet Tevfik Efendi, Mustafa Hulusi Efendiler de aynı koldan gelen tarikatın büyükleridir.

Hacı Emin Efendi vefatından önce en kıdemli müridini yerine halife tayin ettiğinden ve o da Nevrekop'ta (Selanik'e bağlı bir ilçe) tekke-nişin olduğundan Emin Efendi'nin irşat müddetinde oturduğu post Nevrekop dergâhına nakledilmiştir. Mehmet Emin Efendi çok sayılan ve itibar edilen değerli bir insandı, çok önemli iki eseri basılmıştır. Biri "Mir'atü'l-âşıkın" (aşıkların aynası), diğeri "Mizânü'l-ârifin" (aşıkların ölçüsü) adıyla şöhrete ulaşan bu iki eser bir arada basılmıştır.

Şeyh M. Emin Efendinin hayatta iken icrâ-yı tarikat eylediği ve kendisinden sonra halifelerinin görev yaptığı mekân, Safranbolu'da Mecid Yokuşunda yanında türbesinde bulunduğu dergâh camidir. Kapısında "Zulmiye camii" (1884) yazılı olan bu caminin Sultan II. Mahmut tarafından yaptırıldığı bilinmektedir. Şeyh Emin Efendi 1866 yılında vefat etmiş ve bugün meftun olduğu türbeye defnedilmiştir. Türbenin yola bakan dış duvarındaki kitabede şöyle yazmaktadır.

Şeyh Sâban-ı Velinin sırrını bu zâtta
Oynatıp kudret eliyle Hazret-i Rabbu'l-Mu'in
Eylemişdi ser-be-ser leb teşnegân-ı aşkına
Âftâb-âsâ vücûdun çeşme-i feyz-i mübîr.
Kıldı âhir "irci'î" fermanına Lebbeyk-zen
İtdi çeşm-i iştîyâkın nûr-ı rü'yet kâm-bin
Oldı tîğ-ı firkatinden bendegânı çâk çâk
Azim-ı halvet-serâ-yı vasl ol nâzenin.
Ol emânet-pişenin nâmı Emin olsa nola
Zâtın itmişdi Hudâ nâib cenâb-ı murselin
Âşık olmuşdu cemâl-ı pâkine çün ehl-i aşk
Görmeden vech-i münîrin ben gibi kâzım hemîn
Ref'i engüş-tı şehâdetle dedim tarihini
Hû deyip gitti Azîzim cennet-i Adn'e Emîn. 1283 (1866)

Çok değerli şiirleri olan Şey Emin Efendinin şiirlerinden bir örnek:

Bu emmâre elinden oldum âzâd
Cefâsından halâs oldum dilim şâd
Bütün cihân bana vuruldu gûyâ
Cihânı neylerim ben oldum üstâd
Elinden nice zahmet çekdim ise
Ne hoş oldum Hakk'ın emrine münkâd
Ne imiş bu belâlar bunca işgâl
Bi-Hamdi'llah bu yerden oldum irşâd
Gönülden gidecek cevri ü cefâsı
Çü sandım olmuşum kendimi şehzâd
Hakk'ı zikir eylerim zevkile her-dem
Sadâkatle Hakk'a ben oldum ibâd
Kulun Şükri'yi kabul et ilâhi
Delen varlık dağını hem çü ferhâd

Mir'atü'l-Âşıkîn (sahife: 19)

Hacı Emin Efendinin türbesinde üç sanduka vardır. Bunlardan baştaki Hacı Emin Efendi ye, ortadaki Halveti şeyhlerinden birine, kapı önündeki ise Hacı Emin Efendinin oğlu Şeyh Mehmet Efendi'ye aittir. Türbenin dışındaki mezarlarda da eşi ve kızları

yatmaktadır. Hacı Emin Efendinin oğlunun vefatı sırasında, Tekke ve Türbelerin kapatıldığına dair yasa geçerli olduğundan, babasının yanına türbeye gömülmesi mümkün değildir. Zamanın belediye başkanı merhum Cemal Caymaz, defin izni için kendisine gelenlere buna müsaade edemeyeceğini söyler, sonra da: "Ben gündüzlerin belediye başkanayım, gecelerin değil." diyerek bir imada bulunur. Defin gece vakti yapılarak konu hallolunur.

Hacı M. Emin Efendi aynı zamanda keramet sahibidir. Bilinen en önemli kerameti ise şöyledir: "Safranbolulu bir tüccar ticaret amacıyla Mekke'ye gider. Orada parasını çaldırıp zor duruma düşer. Mekkeli Araplara dert yanar. Nereli olduğunu öğrenen Araplar ona: — Burada bir Safranbolulu Emin Efendi var. Biz ne zaman sıkıntıya düşsek ondan medet, ondan çare ararız. Kaldı ki sen hemşerisisin, niye ona gitmiyorsun.

Safranbolulu tüccar kendisini tarifini yaptıkları Şeyh Emin Efendinin Safranbolu'da olduğunu, Mekke'ye hiç gelmediğini söylese de Araplar ısrarla, Emin Efendinin her öğle namazını Harem-i Şerifte kıldığını söyleyerek tüccara öğle vakti beytin önünde namaz kılan Emin Efendiyi gösterirler. Adam namazını tamamlayan Emin Efendinin omzuna dokunur. Arkasına dönüp karşısında hemşerisini gören Şeyh sapsarı kesilir. Zira kerameti ifşa olmuştur. Hoşsohbetten sonra Emin Efendi:

— Beni burada gördüğünü kimseye söylemezsen seni memlekete ulaştırırım. der. Adam yemin verdikten sonra Emin Efendi:

— Eteğimden tut ve gözlerini yum. der. Adam gözlerini yumar. Az sonra Emin Efendi:

— Aç gözlerini.

Adam gözlerini açar, bir de ne görsün? İki de Köprülü Camiinin avlusundadırlar. Kerameti ifşa olan Emin Efendi çok yaşamaz. Tüccar ise olayın şokunu üzerinden atamamıştır. Üstüne üstlük, herkes bu kadar kısa süre içinde, Arabistan gibi uzak diyardan nasıl dönebildiğini sorup durmaktadırlar. Adamcağız ısrarlı sorular

karşısında daha fazla dayanamaz gerçeği açıklamak zorunda kalır. Ve oda hemen oracıkta can verir.

ÂŞIK MEHMET PEKMEZ

Aşık Mehmet Pekmez 1887 yılında Safranbolu'ya bağlı Yazıköy'de doğdu. İrticalen söylediği şiiirleriyle tanındıktan sonra soyadı olan Pekmez lakabıyla anılır oldu. Tahsil görmediğinden okuması yazması yoktu. Zeki, hazırcı cevap ve nüktedan bir kişiliğe sahiptir. Çocuk yaşta şiiire olan merakı nedeniyle başkalarına okutarak ezberlediği, hayranı olduğu Yunus Emre'nin şiiirlerinden çok etkilenmiştir. İrticalen söylediği şiiirleri kulaktan kulağa geçerek bugüne kadar intikal etmiştir. Ne yazık ki zamanında söylediği şiiirleri yazılı olarak saklanamadığı için çoğu unutulmuştur. Hakkında tek yazılı eser tarafımca yazılan ve bastırılan "Bir Koca Şair Geçti Safranbolu'dan, ÂŞIK MEHMET PEKMEZ." adlı kitaptır.

Şair Mehmet Pekmez, topluma ve şahsına yapılan haksızlıkları şiiirleriyle hicvetmektedir. Zaten şiiirlerinin tümüne yakını hiciv özelliği taşımaktadır. Şair Mehmet Pekmez devlet memurlarını da sık sık hicvetmekten çekinmemiştir. Onun bu hali en çok zamanın Safranbolu Kaymakamı Niyazi Akı'yı etkilemiş, şairle dost olmuştur.

Köy kahvesinde güya total köpeğe söylediği şiiir çok ünlüdür. Bu şiiirin bir hikâyesi vardır. Eskişehirli Topal Eşref, İstanbul'da Emine adındaki Yazıköylü bir hanımla tanışmış ve evlenmişlerdir. İşsiz olan Topal Eşref karısıyla İstanbul'da geçinemeyeceklerini anlayınca deniz yoluyla önce Bartın'a, oradan da gelip Yazıköy'e gelip yerleşmişlerdir. Köylüler işsiz ve muhtaç durumda olan eniştereli Topal Eşrefe acıdıkları için, eline biraz para geçsin diye onu köylerine muhtar seçerler. Şair Pekmez ilk zamanlar Topal Eşref'i dost bildiğinden onun ihtiyar heyeti listesinde yer alır. Ne var ki, zamanla Topal Eşref, sert mizacı ve ukalalığı yüzünden herkesle olduğu gibi Pekmez'le de arayı açar. Aralarında bir sürtüşme başlar ve bu sürtüşme kızıştıkça kızışır. Sonunda bir gün

ikisi köyün kahvesinde karşılaşırlar. O sırada Muhtarın korucuya verdiği vur emriyle vurulan genç ölmüş, muhtarda ben korucuya vur demedim dur dedim diye ifade verip kendini kurtarmıştır. Bu olay Pekmez'i çok sarsmış ve üzmüştür. Patlamak için fırsat bekleyen şairin gözüne peykenin altında uyuklayan topal köpek ilişir. Yerinden kalkıp onu peykenin altından çıkarır, alır karşısına ve meşhur "Topal Köpek" şiirini okur.

"Dost!

Dinleyin ağalar bu köpeğin vafını
Köyümüzde türedi bu topal köpek
Boynunda tasmaı tamamen ipek
Buğdayı beğenmez oldu bulamazken kepek
Azdıkça azdı bu topal köpek.
Bartın iskelesinde bastı karaya
Bir karıya takılıp geldi buraya
Bunca ahaliyi koydu araya
Türedikçe türedi bu topal köpek
Sahibini tanımaz ürür herkese
Ufak bir hatayı sürer merkeze
Bir leş kokusu duysa gider Çerkeş'e
Leş meraklısıdır bu topal köpek
Gövlezken besledik bu iyi deyi
Tek şurada karnını korusun deyi
Isırdı bütün paşayı beyi
Azdıkça azdı bu topal köpek!

Şair Mehmet Pekmez bu şiiri güya önündeki köpeğe okurken, boynunda ipek fular, köylünün en ufak hatasını affetmeyip jandarmaya, idareye yetiştiren, herkesi kıırarak, köylüyü kendisini muhtar seçtiklerine pişman eden Topal Eşref renkten rene girmektedir. Zira şiirin asıl muhatabı odur.

Şair Pekmez gençliğinde 1. Dünya savaşında askerliği sırasında Hicaz ve Irak çöllerinde İngiliz ve Araplarla savaşmıştır. Başından geçen acı aşk hikayesi onu çok etkilemiştir. Ömrü boyunca şiirlerle hissiyatını dile getiren, çevrede büyük bir ün kazanan Şair Mehmet Pekmez, ömrünün son demlerinde mezar taşına şöyle yazılmasını vasiyet etmiştir.

Âşık Mehmet Pekmez

1887- 1956

Bir ibret nazarıyla bak şu kabristana be yahu
Bir Nuh gibi yaşasan akibetin yine bu
Gel şu mezarın başında bir Fâtiha oku
Sende ecelin pençesinde sin aman be yahu...

AHMET HAMDİ KAVUŞTURUCU

Stelyo Direndefilli adlı bir Rum'un evini aldıktan sonra Direndefillioğlu lakabı takılan Ahmet Hamdi Kavuşturu 1884 de Safranbolu'da dünyaya gelmiştir. Safranbolu'da medrese tahsili görmesine rağmen, bununla yetinmemiş ve zamanın değerli hocalarından özel olarak, dini ve ilmi dersler almıştır. Arapçası mükemmeldir. Kuran üzerinde otoritedir. Pek çok öğrenci yetiştirmiştir.

Cumhuriyet devrinin başlarında bir vaazından ötürü adli takibata uğramış, Kastamonu İstiklal mahkemesinde yargılanıp beraat etmesine rağmen, hakkında direkt Atatürk'e şikâyet gittiğinden, Atatürk'ün emriyle Ankara'ya getirilmiştir. Bir cuma akşamı kendisiyle Çankaya köşkündeki sofrasında görüşen Atatürk'ün üzerinde çok müsbet bir intiba yaratmıştır. Atatürk'ün emirleriyle bir gün sonra Hacı Bayram camisinde verdiği vaaz, okuduğu hutbe ve kıldırıldığı cuma namazından sonra, kendisini izleyen Atatürk'ün iltifat ve takdirlerine nail olmuş, bundan böyle hakkında takibat yapılmayacağına dair söz verilmiştir. Ne var ki bu olaylar hocanın üzerinde doğal olarak ruhi sıkıntılara neden olmuştur. Bu yüzden halk arasında "Deli İmam" diye anılır olmuştur.

Dini ilimlerin yanında, dünyevi ilimlerle de ilgilenen Ahmet Hamdi Efendinin, yıldız falı konusundaki bilgisi, ortaya koydukları büyük şaşkınlık ve takdir kazanmıştır. 1956 yılında vefat eden Ahmet Hamdi Efendi Safranbolu'da defnedilmiştir.

HAFIZ MEHMET FEHMİ (ÜLGÜNER) EFENDİ

Safranbolulu bir ailenin oğlu Hafız Mehmet Fehmi Ülgüner 1864 yılında Safranbolu'da dünyaya geldi. Babası İsmail Necati Efendi, annesi Cemile Hanımdır. Babası İsmail Necati Efendi ilim sahibi tanınmış bir zattır.

İsmail Necati Efendi oğlunun eğitimini İstanbul'da sürdürmesini istediğinden, Mehmet Fehmi daha çocuk yaşta iken ailece İstanbul'a göçtüler. Mehmet Fehmi yine çocuk yaşta Kur'an-ı Kerimi hıfzetti. Daha sonra babasının derslerini takip ederek 1892'de icazet aldı. Ruûs imtihanında geçerek 1902-1903 yılında, Ders vekâletince Bayezid camiinde ders vermekle görevlendirildi. Aynı zamanda Sultan Abdülaziz'in oğlu şehzade Şevket efendinin de hocalığını yaptı. Bayezid Dersiamlığına devam ederken ibtidâ-i hâriç ve Hareket-i hâriç derecelerine yükseltildi. 28. temmuz. 1910'da Ceyvan Bey medresesi üçüncü müderrisliği verildi ve burada Kısım-ı Âli Edebiyat-ı Arabiyye müderrisi olarak görev yaptı. 1914'te Süleymaniye medresesi usûl-i fıkıh müderrisliğine getirildi. 1915'te getirildiği Huzur Dersleri muhataplığına 1918 yılına kadar devam etti. 1918 yılında yeniden kurulan Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye medresesi tali kısmı umum müdür yardımcılığına tayin edildi. Burada kısım-ı âli öğrencilerine Arap edebiyatı dersi verdi. Diğer taraftan da Vefa ve Mercan idadilerinde Akait ve Arapça, İstanbul İdadisi ile Galatasaray lisesinde ulûm-ı diniyye derslerine girdi. Ayrıca İstanbul Darülfünun ilâhiyat ve hukuk dersleri ile Mülkiye mektebinde İslâm hukuku felsefesi derslerini okuttu ve bunları 1913 yılında Hikmet-i Hukuk-ı İslamiyye adıyla kitap halinde yayınlattı.

Medresenin ıslahı üzerine 1914 yılında yeniden tertip edilen ders programında da medresetü'l-vaizîn 3. sınıf öğrencilerine Edebiyat-ı Arabiyye dersleri okuttu. Medresetü'l-mütehasısîn'de de dersler verdi. Daha sonra meşihat-ı İslâmiye Ders Vekaleti Azalığına getirildi. Sonra da bu kurumun umum müfettişi oldu. Bu arada Defter-i Hakân-ı Şer'i memurluğuna nakil ve hemen sonrasında da Umum Müfettişi oldu. Bu arada Defter-i Hakân-i Şer'i memurluğuna nakil ve hemen sonrasında Umum Müfettişlik görevine iade edilmiştir. Cumhuriyetin ilânı ile Dârü'l-hilâfeti'l-aliyye medresesindeki görevi son bulmuştur. Aynı yılda yapılan

seçimle Cumhuriyetin ilk İstanbul il müftülüğüne getirildi. Bu görevine vefatına kadar devam etmiştir. Mehmet Fehmi Efendi, 1892 Yılında Behice Hanımla evlenmiş, bu evlilikten 1908 de Mesude adlı bir kızı ve 1911 de de İsmail Sabri Ülgüner doğmuştur. 20 Nisan 1943 günü yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak vefat etti ve Edirnekapı şehitliğindeki aile kabristanına defnedildi.

Mezar taşındaki kitabede şöyle yazıyor.

Hüve'l- Hallâku'l- Bâkî

Merhum İstanbul Müftüsü

Mehmet Fehmi

20. IV. 1943

Ve refikası Emine Behice

18.1.1943

Ruhlarına Fatiha

Mehmet Fehmi Efendi, ilim olarak babası İsmail Necati efendinin devamıdır. Onun gibi zahirî ve bâtinî ilimlere vakıf, her yönüyle kâmil bir insandı. Çok iyi Arapça ve Farsça bilirdi. Şıklığı ve güler yüzlülüğü ile bilinen feraset sahibi bir zattı. Nakşibendi tarikatına mensuptu. Hikmet-i Hukûk-ı İslâmiye adlı eseri önemlidir. Dinî idari malumat mecmuası ve imtihan rehberi adlı eseri ise daha ünlüdür.

HACI HAYRİ EFENDİ

Sultan II. Abdülhamid Han'ın ibrikçibaşısı olan Hacı Hayri Efendi aslen o çağda Safranbolu'ya bağlı Ulus nahiyesindedir. İbrikçibaşı iken, padişahın abdest aldığı sırada istemeyerek sesli yellenmiş, hem çok mahcup olup utanmış, birazda korku ile bu yüzden akli dengesinde bozukluk hasıl olmuştur. Sultan II. Abdülhamid'de onun bu durumuna üzülmüş, emekli maaşı

bağlanılarak, rahat yaşaması için memleketine gönderilmesini emretmiştir. İstanbul'dan ayrılan Hacı Hayri Efendi ise Ulus'a gitmemiş, Safranbolu'ya yerleşmiştir.

Halk arasında deli olarak tanınan ve de pek sevilen, lâkin bazı garip halleri ile akıllı kişilerde bile rastlanmayacak esprileriyle şaşkınlık yaratan Hayri Efendi, ölene kadar yaz, kış Kazdağlıoğlu camisinin dış mahfilinde yatıp kalkmış, halkın kendisine getirdiği yemekleri birbirine karıştırarak yemiş, sebebini soranlara da "nasıl olsa hepsi aynı yere gidecek" cevabını vermiştir.

Dünya hırs ve hevesini unutan Hayri Efendinin hareket ve tavırlarında Allaha yaklaştığı ve kalp gözünün açıldığı anlaşılıyor.

Hayri efendi bir gün yolda gördüğü bir hanımdan, canı çektiğini, kendisine süt göndermesini rica eder. Evine giden kadın tel dolabında bozulmuş olan sütün tasını kızının eline verip Hayri Efendiye götürmesini söyler. Sütün kokmuş olduğunu gören kız annesine, bunun yanlış olduğunu söyleyince annesi: — Allah'ın delisi sütün bozulduğundan ne anlar, götür ve içsin. der.

Elinde süt taşı Mecid Yokuşundan inen kızı ta Kazdağlıoğlu camisinin önünden gören Hayri Efendi ona bağırır: — Kızım geri dön! Anan Allah'ın delisi ekşimiş süttten ne anlar diye onu bana layık gördü ama, bu delinin de bir nefsi var!

Bu olay, Hacı Hayri Efendinin boş olmadığının açık örneklerinden biridir. Hacı Hayri Efendi aynı zaman da nüktedan bir kişiliğe sahiptir. Ne de olsa saray adabı görmüştür.

Cumhuriyet idaresi ile Padişahlarca bağlanan maaşlarda iptal edildiği için Hayri Efendinin de maaşı kesilmiştir. Bunun için yeni tayin olan kaymakamla konuşmaya giden Hayri Efendi, kaymakamın odasına girdiğinde, yolsuzluk ve hırsızlığı ile tanınan Sandık Emni (mal müdürü) ve kalın gözlüklerinin arkasından önünü zor görebilen Kör Ziya lakaplı Ziya Efendiyi görür. Sert bir şekilde kim olduğunu soran kaymakama kendisini şöyle tanıtır:

— Beyefendi, öyle bir devir ki köre Ziya, hırsıza Emin diyorlar.
Bendeniz hayırsıza da Hayri.

Vefatında şanına layık kalabalık bir cemaatle Safranbolu kabristanına defnedilen Hacı Hayri Efendinin mezar taşında, Rahmetli Av. Hulusi Yazıcıoğlu'nun babası, Rahmetli Müftü Mehmet Yazıcıoğlu'nun yazdığı şu yazıt vardır.

"Ziyaretçi, Bu dedikodu hala bitmesin mi?
Hacı Hayri mezarında rahat etmesin mi?
Fikrimi anlayın taşımından
Bir Fatiha okuyup gidin başımından."

ALİ ŞİNASİ ATAMAN

Ali Şinasi Ataman 1 Temmuz 1911 tarihinde babasının bulunduğu Yunanistan'ın Yanya şehrinde dünyaya geldi. Babası daha sonra Safranbolu'ya yerleşen Dr. Ali Yaver Ataman annesi Habibe Yekta Hanımdır. Eski Bakanlardan Ahmet Sebati Ataman ve Müzikolog Sadi Yaver Atamanın kardeşidir. Orta tahsilini tamamladıktan sonra Ankara Gazi Eğitim Enstitüsünden mezun olarak öğretmenliğe başladı. Bu görevini Safranbolu'nun çeşitli okullarında sürdürdü. Sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde okudu. Buradan mezun olduktan sonra, Kayseri'nin İncesu ilçesinde İlk Öğretim müfettişi olarak bir yıl görev yaptı. Daha sonra da Kastamonu Gökçöy Öğretmen okuluna tayin oldu.

1942 yılında vatani görevini yedek subay olarak tamamladıktan sonra bir yıl serbest çalıştı. Ali Şinasi Ataman Ankara İlk Öğretim Müfettişi olarak yeniden devlet hizmetine girdi. Bu görevde dört yıl kaldıktan sonra Kastamonu Maarif Müdürlüğünde çalıştı. Sonra da Maarif Bakanlığı Baş Müfettişliğine atandı. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcılığı yaparken bu görevdeki başarılarından dolayı Genel Müdür oldu. Genel Müdürlüğü döneminde uluslararası yurt içi ve yurt dışı çeşitli organizasyonlar yaparak, bunda başarılı olmuştur.

Genel Müdürlükten kendi arzusuyla istifa etmiş, sonra da Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Azası olmuş, daha sonra da Ankara İl Öğretmen Okulunda Psikoloji Öğretmenliği yaparken kendi isteği ile emekli olmuştur. İşine saygısı ve çalışkanlığı ile devlet memuriyetinde en üst kademelere kadar yükselen, saygı duyulan bir insan olan Ali Şinasi Ataman 12 Mayıs 1983 tarihinde vefat etmiştir. Şinasi Ataman'ın biri erkek ikisi kız üç çocuğu olmuştur.

AHMET SEBATİ ATAMAN

Ahmet Sebati Ataman, Kurtuluş Savaşı ve sonraki yıllarında Safranbolu'da tanınmış bir şahsiyet olan Dr. Ali Yaver Bey'in oğludur. Annesi Habibe Hanımdır. Askeri hekim olan babası Ali Yaver Bey'in Yunanistan'ın Yanya şehrinde görev yaptığı sırada, 1908 yılında Yanya'da dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaokulu Safranbolu'da okumuş, İstanbul Erkek Lisesinden mezun olarak orta tahsilini tamamlamıştır. Yüksek tahsilini de İstanbul ve Viyana Hukuk fakültelerinde okuyarak yapmıştır. Mezun olduktan sonra çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, Nüfus İşleri Genel Müdürlüğü, İç İşleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Üyeliği ve Başkanlığı görevlerinden sonra, Muğla ve Tekirdağ'da valilik yaptı.

1950, 1954 ve 1957 Milletvekili Genel Seçimlerinde Demokrat Parti listesinden Zonguldak Milletvekili seçildi ve 10 yıl parlamentoda bulundu. 1958 yılında Koordinasyon Bakanlığına getirildi. 27 Mayıs askeri darbesi sırasında tutuklanıp Yassı adaya götürüldü ve oradaki mahkemece 10 yıl hapse mahkûm edilip bir süre Kayseri cezaevinde kaldı. Yassı ada mahkûmlarına çıkarılan aftan yararlanıp tahliye edildi.

Tahliyesinden sonra Akbank'ta Baş Hukuk Müşavirliği ve Millî Reasürans T.A.Ş Genel Müdürlüğü yaptı. Bu görevde iken 1975 milletvekili ara seçimlerinde Adalet Parti Zonguldak Milletvekili, 1977 milletvekili genel seçimle yine Adalet Partisinden Ankara Milletvekili seçildi.

19.12.1992 tarihinde vefat eden Sebati Ataman, Almanca ve Fransızca bilirdi. Son derece dürüst ve ilkelerine bağlı bir devlet adamı idi. Evli ve iki çocuk babasıdır.

DR. FATMA ŞAKİR MEMİK

Dr. Fatma Şakir Memik 1903 yılında Safranbolu'da doğdu. Babası Şakir Bey, annesi de Cemile Hanımdır. İlkokula Safranbolu'da başladıysa da İstanbul'da devam etti. 1923 yılında Bezm-i âlem Kız Lisesinden mezun oldu. Yüksek tahsilini de devam ettiği İstanbul Tıp Fakültesini 1929 yılında bitirerek tamamladı. Fakültede bir yıl asistanlık yaptıktan sonra, 1931 yılında Gureba Hastanesine fahri dahili asistanlığına tayin edildi ve bir yıl sonra da asistan oldu. 1934 yılında da 1. sınıf dahiliye ihtisas belgesini aldı. 1935 yılı ocak ayında Gureba Hastanesi poliklinik şefliğine atandı. Bu arada si- yasal ve toplumsal etkinliklere de katıldı. Cumhuriyet Halk Fırkası Eminönü İlçesi İdari Asil Üyeliği ve Vilâyet Merkezi Yedek Üyeliklerinde bulundu. 1931'de Topkapı Fukaraperver Heyyeti (Fakirleri Sevenler Derneği) üyesi oldu ve bu kuruluşun fahri doktorluğunu yaptı.

1 Mayıs 1935 tarihinde Edirne'den milletvekili seçildi. 1946 seçimlerine kadar üç dönem parlamentoda Edirne milletvekili olarak görev yaptı. 1946 seçimlerinde kaybedince parlamento yaşamı sona erdi.

Fransızca bilen aynı zamanda hac farizasını da yerine getirmiş olan Fatma Şakir Memik, hiç evlenmedi. 11 Şubat 1991 yılında vefat eden Dr. Fatma Şakir Memik İstanbul Edirnekapı şehitliğinde defnedilmiştir.

AVUKAT HULUSİ YAZICIOĞLU

Avukat ve araştırmacı yazar Hulusi Yazıcıoğlu 1935 yılında Safranbolu'da doğdu. İlk ve ortaokulu Safranbolu'da okuduktan sonra babasının memuriyeti nedeniyle Safranbolu'dan ayrılırlar. Bolu öğretmen okulunu bitiren Yazıcıoğlu, 1958 yılında da Gazi Eğitim Enstitüsü Alman Dili Bölümünden mezun olur. Bir süre Yozgat Lisesinde öğretmenlik yaptıktan sonra, Erzurum'da vatani görevini tamamladı. Terhisini müteakip Erzurum ortaokulunda Almanca öğretmenliği, Pozantı Ortaokulu müdürlüklerinde bulunur. Daha sonra Millî Eğitim Bakanlığı Dış Münasebetler Genel Müdürlüğünde Şube Müdür Yardımcısı ve Şube Müdürü olarak çalışır. Bu arada 1965-66 ders yılında Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünü, 1972 yılında da Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olur. 1972-75 yılları arası Türkiye Bonn Büyük Elçiliği Kültür Ateşe Yardımcılığında bulunur. 1975'te yurda döndüğünde Ankara İmam Hatip Lisesi Almanca Öğretmenliği 'ne atanır. 1978 yılında istifa ederek ayrılır ve serbest avukatlığa başlar.

Safranbolu'da kitap yazma olayına öncülük yapan Yazıcıoğlu Safranbolu (Safranbolu-Karabük-Eflani-Ulus), bir din politikası laiklik, Safranbolu tarihine ait belgeler ve kaynaklar, ruhun gücü hakkında (çeviri), Segâh Peşrev (Bir İttihat ve Terakki Romanı), Küçük Osmanlı'nın öyküsü adlarında 6 eser ve sayısız makale bırakmıştır.

Bir süre Safranbolu Meslek Yüksek Okulu'nda öğretim üyeliği de yapan Hulusi Yazıcıoğlu, bunların da ötesinde örnek bir insandı. Kibar, nazik, dürüst, inanç ve ilke sahibi gerçek bir vatanseverdi. Hulusi Yazıcıoğlu 4 Mayıs 2005 yılında geçirdiği ani bir kalp krizi sonucu, sevenlerini üzerek vefat etmiştir.

ECZACI MEHMET HİDAYET DERMAN

Safranbolu'da 20. yy.'ın ilk yarısındaki en tanınmış simalarından biri olan Eczacı Pirzade Mehmet Hidayet Derman 1885 yılında Safranbolu'da doğdu. Babası Ali Hulusi Efendi Safranbolu'nun Akören köyünden olup oğlunun doğumundan önce şehre taşınmış ve tahsildar olarak devlet hizmetinde bulunmuştur.

Mehmet Hidayet Bey ilkokul ve rüştiyeyi Safranbolu'da bitirdikten sonra Kastamonu İdadisinde okuyarak mezun olmuştur. Daha sonra İstanbul Darülfünun Tıp fakültesi Eczacılık bölümünden 4 Mart 1906 yılında mezun olmuş ve Safranbolu Devlet Hastanesine Eczacı olarak tayin edilmiştir. Balkan harbi başladığı zaman 1912'de gönüllü olarak Redif taburuna müracaatla Tekirdağ'daki ordugaha gönderilmiş ve harbe katılmıştır. Balkan harbi sonunda Safranbolu'ya dönen Hidayet Derman, Safranbolu Rum Kilise Eczanesini alarak çarşıya taşımış, 1918 yılında Şifa Eczanesi adıyla faaliyete geçirmiştir.

Mehmet Hidayet Bey fahri olarak sabahları 1-2 saat memleket hastanesine uğrayıp oranın eczanesinde çalışır, sonra da çarşıdaki eczanesinin başına geçerdi.

Mehmet Hidayet Bey Balkan savaşında tanıştığı Dr. Ali Yaver Ataman Bey'in Safranbolu'ya yerleşmesinde etkili olmuştur. 23 Ocak 1920'de Muin-i Maarif Cemiyetini kurar. Bu cemiyet fakir, kimsesiz ve yetim çocukları okutma işinde faydalı olmuş, özellikle yetim kız çocuklarının okutulmasında büyük rol oynamıştır. Mehmet Hidayet Bey'in her yıl Kastamonu Kız Öğretmen okuluna kendi eliyle kayıtlarını yaptırdığı, at sırtında götürüp getirdiği bu kız çocukları Safranbolu'da cumhuriyetin ilk hanım öğretmenleri olmuşlardır.

Mehmet Hidayet Bey, 23 Nisan 1920'de Safranbolu'da meydana gelen meşhur Dayıoğlu olayına karşı çıkan ve Safranbolu'yu bu badireden zararsız kurtaran dört kent aydınından birisidir. Bu aydınlardan diğer üçü, Dr. Ali Yaver, Müftüoğlu Mehmet Hilmi ve Hacı Kadızade Mehmet Hilmi beylerdir.

Dayıoğlu olayının ardından 28 Nisan 1920'de Kastamonu'daki milli müdafaa kuvvetleriyle temasa geçilerek, Safranbolu Müdafaa-ı Hukuk Cemiyeti kurulmuş, bu cemiyetin başkanlığını Dr. Ali Yaver Ataman, ikinci başkanlığını da M. Hidayet Derman üstlenmiştir. 1948 yılında Safranbolu'da yeniden bir ortaokulun açılması yine M. Hidayet Bey'in gayretleri ve okul müdürlüğünü kabul etmesiyle mümkün olmuştur. Safranbolu'da hep öncü ve söz sahibi olan, senelerce belediye meclisi üyeliği yapan, gençlik hareketlerinde öncü olarak çalışan M. Hidayet Derman Safranbolu'da istiklal madalyası sahibi dört kişiden biridir. Kendisi gibi eczacı olan kızı Hikmet Şeyhoğlu ile Behçet ve Hulusi isminde iki oğlu olan, tümü ömrünü Safranbolu'ya hizmetle geçiren Eczacı M. Hidayet Derman 25 Ekim 1957' de vefat etmiş ve Safranbolu'da defnedilmiştir.

ECZACI HİKMET ŞEYHOĞLU

Eczacı Hikmet Şeyhoğlu (Derman) 17 Temmuz 1922'de Safranbolu'da doğdu. Safranbolu'nun tanınmış şahsiyetlerinden M. Hidayet Dermanın kızıdır.

İlk okulu Safranbolu'da bitirdikten sonra ortaokul ve liseyi İstanbul'daki Kandilli Kız Lisesinde yatılı olarak okumuş ve 1941 yılında mezun olmuştur. Sonra İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Eczacılık okuluna devam ederek 1945 yılında bu okuldan diplomasını almıştır. Yüksek tahsilini bitirdikten sonra birkaç yıl Safranbolu ve Karabük ortaokullarında fen dersleri öğretmenliği yaptı.

1950 Yılında Karabük'ün ikinci eczanesi olan Karabük Eczanesini açtı. Yarım asır süren meslek hayatında hiç taviz vermeden çalıştı. Doğduğu yerden ayrılmak yerine, doğduğu yerin insanlarına hizmet vermeyi yeğlemiştir. Babası gibi ilaç yapımında ustadır. Hazır ilaç satan eczacılardan ayrı bir özelliği vardır. Karabük'te Belediye Başkanlığı yapan, sonra da milletvekili olan eşi Dr. Necmettin Şeyhoğlu ile Karabük ve çevresine sağlık yönünde büyük hizmette bulunmuşlardır. Gerek meslek ve gerekse sosyal

yaşamı dolayısıyla çevresinde büyük bir saygınlık kazanmıştır. İş hayatında yanında çalışanların yetişmesinde büyük bir itina ve titizlik göstermiştir. Meslek yaşamına halen kendisinin olan, Karabük'teki Karabük Eczanesinde devam etmektedir.

Meslek yaşamının dışında birçok kültür ve hayır kurumlarında faaliyetlerde bulunarak babasının yolunu izlemiştir. 1960 yılında kurulan Türk Kültür Derneği'nin kurucularındandır. 27 Kasım 1954' de Karabük'te yabancı dil tedarisatlı ilk kolejin kurulmasında öncülük etmiş ve bu kolejin yönetiminde yıllarca görev yapmıştır. Safranbolu ve Bulak köyünde kurulan yetiştirme yurtlarının ilk yıllarından itibaren, maddi ve manevî yardımlarda bulunmuş, sonradan kurulan koruma derneklerinde de aktif görevler almıştır. Eczacı Hikmet Şeyhoğlu yerel siyasetle de ilgilenmiş, merhum Fevzi Fırat'ın Belediye Başkanlığı sırasında Karabük Belediye Meclisi üyeliğine seçilmiştir.

Bölgesindeki sağlık hizmetlerinde çok duyarlı olmuş, imkânları oranında sağlık kurumlarına katkılarda bulunmuştur. Safranbolu Devlet Hastanesinin yoğun bakım ünitesini yaptırmış, hastaneye tam donanımlı üç oda kazandırmıştır. Karabük Beşbivelevler Doğum Hastanesi'ne de tam donanımlı iki adet oda kazandırmıştır.

Hikmet Şeyhoğlu "Karabük Gençlik Merkezi" yapılması için kampanya başlatmıştır. 1951 yılında Karabük'te "Türkiye Yardım Sevenler Derneği" nin kurucuları arasında bulunmuş, o günden bu yana aralıksız olarak tam yarım asır bu derneğin başkanlığını yaparak yardıma muhtaç insanların yanında yer almıştır. Rekor bir zaman süren bu görevi sırasındaki başarıları sayesinde, kendisine zamanın Cumhurbaşkanı tarafından şilt verilerek ödüllendirilmiştir. Kendisine meslek yaşamının kırkinci yılı olarak 1986 yılında Bölge Eczacılar Birliği tarafından şilt verilmiştir. Dünya Gazetesi tarafından 2000 yılının en başarılı 99 iş kadınının arasına alınarak büyük bir onur kazanmıştır.

Hikmet Şeyhoğlu Karabük'te 1950 de açtığı Karabük Eczanesini Yeditepe Üniversitesi'ne bağışlamıştır. İstanbul'a taşınan eski Karabük Eczanesi 22 Eylül 2006' da Yeditepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesinde tarihi bir müze olarak açılmıştır. Hikmet

Şeyhoğlu babasının 1918'de Safranbolu'da açtığı Şifa Eczanesini de 2006 yılında Safranbolu'da açılan müzeeye bağışlamıştır.

MEHMED ZÜHDİ EFENDİ

Mehmed Zühdî Efendi 1842 yılında Safranbolu'nun Bulak köyünde doğdu. Kastamonu, sonra da İstanbul'a giderek eğitim aldı. Gelibolu, Karesi, Ankara Naipliklerinde bulunmuş, müderrislik yapmıştır. Mekke naipliğine tayin edildiği sırada ani olarak vefat etmiştir. Vefat tarihi bilinmiyor.

AHMED RIF'AT EFENDİ

Ahmed Rıfat Efendi 1847 yılında Safranbolu'nun Bulak köyünde dünyaya geldi. Ali Efendizâde Hacı Numan Efendi'nin oğludur. Din ilmine ait bazı bilgileri köyündeki Sıbyan mektebinde, sarf ve nahis bilgilerinde başka hocalardan ders almış, değerli hocalardan ulûm-ı Âliyeyi tahsil edip icazet almıştır. Sûdûr-ı izâmdan, Tikveşli Semâhatlu Yusuf Efendi'den İlm-i Fıkıh, Meâni ve Usûl-ı Fıkıh okumuştur.

1875'te Bâb-ı Vâlâ-yi Fetvâ Mektûbî kalemine girmiş, aynı yıl fetvâhâne pusula odasında memuriyete girmiştir. 1880'den itibaren üç yıl Çerkeş kazası Niyâbetinde bulunmuştur. 1884'te Giresun kazası niyâbetine atanmış, 1888'de buradan ayrılarak Müsevvitliğe atanmış, bu rütbe üzerinde iken, Kırşehir, Bolu ve Mekke Niyabetliği görevlerini yapmıştır.

Ahmed Rıfat Efendi 1894 yılında Ertuğrul Livası Niyâbetine atanmış ve bu görevinden 1896'da ayrılmış, 1898'den 1900 yılına kadar Kütahya, 1905'e kadar Karahisar-ı Sahip, 1911'e kadar da Aydın Livası Niyabetliğinde bulunmuştur. 1909'da Kudüs Niyabetine atanmış, Müderrislik rütbesinden Mahreç payesine yükselmiştir. 27 Aralık 1909 tarihinde Kudüs'te üç aylık kadı iken vefat etmiştir.

HÜSEYİN FEVZİ EFENDİ

Safranbolu'nun Bulak köyünde 1851 yılında doğan Hüseyin Fehmi Efendi Hacı Muratoğlu Hüseyin Efendi'nin oğludur. İlk eğitimini köyündeki medresede gören Hüseyin Fevzi Efendi daha sonra İstanbul'a giderek Süleymaniye Dersiâmlarından Trabzonlu Mehmet Efendi'den ders almıştır.

Hüseyin Fevzi Efendi 22 Kasım 1884'ten, 28 Ocak 1890 tarihine kadar Preveze Sancağı Rüştüyesinde muallimlik ve Kal'a-ı Hakanî camiinde imamet ve vaizlik görevinde bulunmuştur. 1906 tarihinde Suhut, 1911 tarihinde de Eflâni Niyabetlerine atanmıştır. Hüseyin Fevzi Efendi'nin ölüm tarihi bilinmiyor.

HACI SEYYİD MEHMED KÂMİL EFENDİ

Hacı Seyyid Mehmed Kâmil Efendi Safranboluludur. Müderristir. Ayasofya camiinde Dersiâmlık yapmıştır. 1865-1887 yılları arasında Huzur derslerine muhatap olarak katılmıştır. 1888 yılında vefat etmiştir. Üsküdar'da gömülüdür.

MEHMED RAŞİD EFENDİ

Safranbolulu bir ailenin oğlu olan Mehmed Raşid Efendi, 1859 yılında Safranbolu'da doğdu. Babası Üsküdar'da Kazasker camii imamı Hasan Hilmi Efendi'dir.

Mehmed Raşid Efendi 1871 yılında 12 yaşında iken İstanbul'a gider. İki sene Zeyrek camiinde Kur'an-ı Kerim hıfzeder. 1874 yılında Fatih camii Dersiâmlarından Ankaralı Hüseyin Efendi'nin derslerine devam edip, 1890 yılında icazet alır. Aynı yıl imtihana girip 32 yaşında dersiâm, 1896 yılında ruûsa olur. 1904 yılında da icazet vermiş ve dördüncü rütbeden Osmanî ve altın liyakat nişanı ile taltif olunur. 1903 yılında Hareket-i Hâriç derecesiyle Teke Mehmet Paşa Medresesi müderrisliğine getirilir ve Dârulhilafet-1-

Aliyye medresesi Kısım-ı Âli Usûl-ı Fıkıh müderrisliklerinde bulunur. Ayrıca Ortaköy camiinde Şifa-ı Şerif ciheti ve Zeyrekliklerinde Şebsefâ kadın ibtidâi mektebinde husn-i hat muallimliği yapmıştır.

Huzur derslerine 1913-1919 yılları arası muhatap olarak katılan Mehmed Raşid Efendi 23 Haziran 1919 tarihinde vefat etmiştir.

İBRAHİM HAKKI EFENDİ

Safranbolu'nun Sarı Ahmetli köyünde 1862 yılında doğan İbrahim Hakkı Efendi, zürradan (ziraatçılardan) İsmail Efendi'nin oğludur. Ayasofya Dersiamlarından olan İbrahim Hakkı Efendi'nin ölüm tarihi hakkında bir bilgi yoktur.

SEYYİD HÜSEYİN EFENDİ

Seyyid Hüseyin Efendi Safranbolu'ya bağlı Bacı Karyesinde doğdu. Doğum tarihi bilinmiyor. Babasının adı Eşrefzâde Abbas'tır.

İlk tahsilini doğduğu yerde almış, sonra da İstanbul'a giderek Halvetilik Tarikatının önde gelen şeyhlerinden Abdülehad Nuri Efendi'den İnabet (tarikata girme izni) alarak, uzun yıllar mücahede (insanın nefsiyle yaptığı mücadele) etmiştir. Vekâyiü'l-fuzalâ adlı eserin yazarının babası şeyh Fevzi Hasan Efendi'nin yerine Hazret-i Aziz'e (şeyh Abdülehad Nuri Efendi'ye) sırr-ı tarik olmuştur.

1650 yılında Yedikule civarında bulunan El-Hac Evhad Zâviyesi'ne Şeyh ve camiinde vaiz tayin olunmuş, bundan dolayı herkesçe "Hacı Evhad Şeyhi" olarak tanınmıştır. Uzun yıllar sonra 1683 yılında Dersiâm Çelebi'den boşalan Fatih Câmii vaizliğine

atanmıştır. 1689 yılında Sultan Bayezid Han Camiine müfessir, müzekkir ve nasihatçi bir şeyh olmuş, 1691 yılında da Süleymaniye cami (cuma) vaizliğine yükselmiştir.

Seyyid Hüseyin Efendi 24 Şubat 1694 günü vefat etmiş ve Merkez Efendi Kabristanına defnedilmiştir. Seyyid Hüseyin Efendi bütün ilimlere vakıf, takva sahibi bir kul, özellikle din bilgilerinde çok bilgili, cömert, mütevazı, halim selim, büyük bir tarikat ulusu, apaydın bir kişilik sahibidir.

“Seyyid Hüseyin” mahlası ile ilahilerde yazmıştır. Bunlardan biri:

Derviş olan sadık gerek
O yolda hem sabit gerek
Ahkâm-ı Kur’ân’a uyup
Hem Kâmile talib gerek
Terk eyleyip serkeşliği
İsbat eder dervişliği
İbbat edip mertliği
Hem kâmile talip gerek
Seyyid Hüseyin derdmen
Bu Yılda ol sensiz
Sâlik olan Hak yolunda
Sebübâr hem âşık gerek

ESERLERİ:

- Mecmuâil’t-tefâsîr (ve nukul) ismiyle müsemma mecâlis-i vaizleri.
- Risâle-i Devraniye
- Türkçe Ferâiz ve İzzî şerhleri

MEHMED NURİ EFENDİ

Mehmed Nuri Efendi 1845 yılında Safranbolu'da doğdu. Gençliğinde gittiği İstanbul'da iyi eğitim görmüş, 1878'de İstanbul Müderrisliği rütüsüne nail olmuştur. Daha da ilerleyerek İstanbul Sahn Müderrisliğine ulaşmış ve 17 Kasım 1909' da vefat etmiştir.

MEHMED ZİYAEDDİN EFENDİ

1853 yılında Safranbolu'nun Yazı köyünde doğan Mehmed Ziyaeddin Efendi Kandıra, Akhisar, Şeyhler, Mecidiye, Orhaniye, Katar ve Basra'ya bağlı Fav naipliklerinde bulunmuştur. I. Dünya Savaşında İngilizlere esir düşen Mehmed Ziyaeddin Efendi hakkında fazla bilgi yoktur.

HAFIZ AHMED EFENDİ

Müderris Hafız Ahmed Efendi Safranboluludur. İstanbul'da iyi bir eğitim görmüş ve Huzur derslerine katılmıştır. 1870 yılında Selânik Mollası olmuş, bir süre sonra da orada vefat etmiştir. Doğum ve ölüm tarihleri bilinmiyor.

MEHMED KÂMİL EFENDİ

Mehmed Kâmil Efendi Safranbolu'nun Çerçen köyünde 1852 yılında dünyaya geldi. Babası Musazâde İbrahim Efendidir. İlk tahsilini köyünde yapan Mehmed Kâmil Efendi İstanbul'a giderek Büyük Ayasofya Medresesi'ne girdi. Bayezid Dersiamlarından Hafız Eşref efendiden ders aldı. Sonra Mekteb-i Nüvvâb-a devam ederek 1890 yılında mezun oldu.

1891 yılında Kandıra kazası Naibliğine ve Bidayet Mahkemesi Reisliğine atandı. Sonra da Gönen, Ayvacık, Gerede, Mudurnu,

Kırcalı, Doyran ve Yalova Niyabetlerinde bulundu. Mehmet Kâmil Efendi 1902’de kendisine verilen İbtidâi Hariç Bursa Müderrisliğinden sonra 1904’te İbtidâi Dahile terfi etti. 1910 yılında Safranbolu Naibi oldu. 1916 yılında vefat etmiştir.

MEHMET NECMEDDİN KOCATAŞ

(Necmeddin Molla)

Mehmet Necmeddin Kocataş, Safranbolulu olan Şeyhülislam Turşucuzade Ahmet Muhtar Efendinin oğludur. 1896 yılında İstanbul’da doğdu. Çok iyi bir eğitim aldı. Girdiği devlet hizmetinde kısa zamanda yükseldi. Sultan II. Abdülhamid devrinde Rumeli Kazaskerliğine tayin olunmuştur. II. Meşrutiyetten sonra Bağdat’a vali tayin olunmuş, bu sırada Bağdat’ta Hukuk Mektebini kurmuştur. İstanbul’a dönüşünde Hüseyin Hilmi Paşa kabinesinde Adliye Nazırlığı yapmış, bu süre içinde nezaretinde büyük ıslahat ve yeniliklere parmak basmıştır. Yeniliklere açık olan Necmeddin Molla Hukuk tahsili yapmaları için Avrupa’ya öğrenciler göndermiştir.

Necmeddin Bey Şûrâ-yı Devlet Reisliği de yapmış, Osmanlı Meclis-i Mebusanında 1. 2. ve 3. dönemlerde Kastamonu Milletvekili olarak görev yapmış, Cumhuriyet Devrinde de 2. dönem Kastamonu Milletvekili seçilmiştir. Beş çocuk sahibi olan Mehmed Necmeddin Kocataş 6 Şubat 1949 tarihinde vefat etmiştir.

MUSTAFA NURİ PAŞA

1815 yılında doğan Mustafa Nuri Paşa Safranboluludur. 1828 yılında Topçu Neferi olarak orduya katılan Mustafa Nuri Paşa 1872’de miralay, daha sonra da livalığa yükselmiştir. Anadolu ve Rumeli’de yapılan savaşlardaki başarılarıyla İkinci Topçu Livası oldu.

Mustafa Nuri Paşa 1889'da İstanbul'da vefat etti ve Eyüp mezarlığına defnedildi.

OSMAN NURİ EFENDİ

Zamanında Safranbolu'ya bağlı Eflâni nahiyesinin, Tekke-i Bâlâ karyesinde 1845 yılında doğan Osman Nuri Efendi, aynı köyden Müderris Muhammed Mes-turi Efendinin oğludur. Ailesi Aydınoğlu lâkabıyla anılır.

Osman Nuri Efendi ilk tahsilini köyündeki Mekteb-i İbtidâî'de, babasından almış ve aynı zamanda Hafız olma onuruna nail olmuştur. Osman Nuri Efendi 1862'de İstanbul'a giderek Çemberlitaş Köprülüzâde medresesine kaydoldu ve Bayezid Dersiâmlarından Karacasulu Hafız Ali Efendi'den ders aldı ve 1880 yılında icazet aldı. 1881 yılında imtihan kazanarak Bayezid Camiinde derslere başladı ve 1885 ve 1895 yılları arasında öğrencilerine icazet verdi.

Osman Nuri Efendi, İbtidâ-i Hariç, İbtidâ-i Dâhil, Hareket-i Dahil ve Musile-i Sahn ruûslarına nâil olmuştur. 1907'de Mûsile-i Sahn derecesiyle Tatı Abdullatif Efendi Medresesi müderrisliğine getirilmiştir. 1904-1920 yılları arası uzun süre Huzur derslerine muhatap olarak katılmıştır. Bundan dolayı da dördüncü rütbeden sadâkat ve iftihar nişanlarıyla taltif olunmuştur. Osman Nuri Efendi 29 Şubat 1928 tarihinde vefat etmiştir.

HÜSEYİN HÜSNÜ EFENDİ

Safranbolu'nun Kuzyaka denilen bölgesinin köylerinden birinde 1859 yılında doğan Hüseyin Hüsnü Efendi, Çöpkadıza lakabıyla ünlüdür. Babası Hasan Efendi'dir. İlk tahsilini Safranbolu'da tamamladıktan sonra 1878 yılında babası ile İstanbul'a gitmiş, Bahçekapısında, Hamidiyye Medresesinde altı ay okuduktan sonra Kaba Mustafa Ağa Medresesine nakletmiştir. Daha sonra Bayezid

Dersiâmlarından ve Huzur dersleri muhataplarından Muhammed Şakir Efendi'nin derslerine katılmış, 1890'da icazet almıştır. 1892 yılında Bayezid camiinde derslerine başlamış, 1905 yılında talebelerine icazet vermiştir. Dördüncü dereceden Osmanî ve Mecidî nişanları ile taltif görmüştür.

1904'te Hareket-i Hâric derecesiyle Müftizâde Kasım Efendi Medresesi müderrisliğine atanmış, Darülhilâfeti'l- Âliyye Medresesi Kısım-ı Tâli dördüncü sınıf müdürlüğü yapmıştır. 1914-20 yılları arası Huzur derslerine muhatap olarak atanmış ve görev yapmıştır. 5 Şubat 1919 tarihinde vefat etmiştir.

REİSSÜ'L-ULEMÂ SEYYİD AZİZ BEY.

Doğum tarihi bilinmeyen Seyyid Aziz Bey, Osmanlı sadrazamlarından Seyyid Ali Paşa'nın oğludur. Babasının sadareti sırasında müderris, dayısı Mustafa Reşit Paşa'nın ikinci sadaretinde Selanik Kadısı oldu. (1848). 1851 tarihinde Mekke Payesi almıştır. Mustafa Reşit Paşa'nın altıncı sadaretinde kendisine İstanbul Payesi verildi. (1870). 1875 yılında Rumeli Kazaskerliğine yükselen Seyyid Aziz Bey Reissü'l-Ulemâ iken Safranbolu'ya gelmiş ve 1885 yılında vefat etmiştir. Safranbolu'da Yıldız Türbesine defnedilmiştir.

PROF. DR. İBRAHİM SARAÇOĞLU

(Bitkisel Tedavi Uzmanı)

1949 yılında Safranbolu'da doğdu. Faik Saraçoğlu'nun oğludur. Kimya eğitimini aldıktan sonra, 1982 yılında Avusturya Bilim Araştırma projesi üzerinden Avusturya Graz Teknik Üniversitesi'nde doktorasını yaptı. Daha sonra aynı üniversitede Biyoteknoloji- Mikrobiyoloji kürsüsünde asistan olarak görev yaptı.

1985-1986 yıllarında Çukurova Üniversitesinde çalışan Saraçoğlu, 1987 yılında Doçent, 1994 yılında da Profesör oldu. Karl-Franzens Üniversitesi'nde öğrenim görevlisi olarak çalışan Saraçoğlu, aynı zamanda AVL Araştırma Merkezinde Fizik ve Medikal Sensör bölümlerinde araştırmacı ve üst düzey yönetici olarak görev yaptı. Viyana Teknik Üniversitesi'nde profesör olarak çalışan Saraçoğlu'nun uluslararası alanda yayınlanmış birçok makale ve patenti bulunuyor. Bitkilerin insan sağlığı üzerindeki çalışma ve araştırmalarını sürdüren Prof. Dr. Saraçoğlu son yıllarda phyto-biyokimya ağırlıklı çalışıyor. Brokolinin prostatit ve iyi huylu prostat büyümesine, lavantanın hepatit B ve hepatit C'ye karşı etkilerini tüm dünyaya tanıtan Saraçoğlu, bitkisel olarak önleyici ve koruyucu tedavi kavramını ve yöntemlerini geliştiren ilk kişi unvanını taşıyor.

ŞEKERCİ OSMAN NURİ UZUN

Ünlü şekerci Osman Nuri Uzun 1888'de Safranbolu'nun Ağaçkese Köyü'nde doğdu. Babası İsmail ve annesi Hanife Hanımın beş çocuğunun en küçüğüdür. Ailesi boylarının uzun oluşundan dolayı "Uzun Hüseyinoğulları" olarak tanınmıştır. Babası genelde köylerinin o zamanki mesleği olan odunculuk yapmaktadır. Osman Nuri'de çocukluğunda köyün diğer çocukları gibi çobanlık yaptı.

En büyük ağabeyi Emin, daha önce İstanbul'a gidip şekercilik mesleğini öğrenmiş, "Şekerci Emin" olarak anılmaktadır. Osman Nuri'de 12-13 yaşlarındayken köye ailesini ziyarete gelen Emin'e, köyde kalıp çoban olmak istemediğini söylemiş ve onunla İstanbul'a gitmiştir.

İstanbul'da ağabeyi Emin'in çalıştığı iş yerinde kalıp zor koşullarda bir yaşam sürerken, İstanbul'da şekercilik ve fırıncılık yapan Eflanili Ali Rıza Bey'in yanında, yılda bir altın liraya çırak olarak çalışır. Çalışkan ve dürüst bir elemandır. Ustasının gözüne girip önce kalfa, sonra da usta olur. Meslek geleneklerine göre, ustalığa terfi töreninin olan peştimal kuşanma sonrasında, ustası ve patronu Ali Rıza Bey kendi dükkân ve tezgahını kurması için Osman

Nuri'ye, kazanınca ödemesi kaydıyla 90 sarı lira borç vermiş, o da bu para ile "Şehzadebaşı Şekercisi Nuri" adlı iş yerini açmıştır. Osman Nuri üstün bir gayretle çalışmış, ustasına borcunu üç yıl içinde ödemiş ama bu iyiliği de hiç unutmamış. Onu babası yerine koymuştur.

1908 yılında İstanbul'da iş yaşamını sürdürürken, Safranbolu'yu ziyaretlerinden birinde tanıştığı, Yörük köyünden Delimemiş oğlu Ali'nin kızı Sâre Hanımla evlenir. Bu arada kısa süreli askerliğini yapar. Karısını ve iki çocuğunu da İstanbul'a getirmek isterse de kalabalık şehir yaşamından çekinen Sâre Hanım gelmez.

Osman Nuri, Birinci Dünya Savaşı ve İstanbul'un işgal yıllarında sıkıntıya düşer. Güçlkle elde ettiklerini kaybetme tehlikesi vardır. Bu yüzden Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'ya gelir ve Ulus'taki eski iş merkezi Karaoğlan'a dükkanını açar. (Şimdiki Anafartalar çarşısının olduğu yer). Ankara'da kısa sürede tanınır. Osman Nuri oğlunu evlendirdikten sonra 1936'da 48 yaşında kendisinden 22 yaş küçük olan Nuriye Hanımla ikinci evliliğini yapar.

İkinci Dünya Savaşı sırasında ekonomik buhrandan Osman Nuri de etkilenmiştir. Savaş yıllarının bunalımını atlattıktan sonra, Araç ve Safranbolulu ustalar, kalfalar ve Rum pastacı ustası Patrik'ten oluşan ekibi ile Osman Nuri, şeker, lokum ve reçel çeşitleri üretmenin yanı sıra, çikolata, pasta, helva çeşitleri, ekmek kadayıfı, baklava gibi tatlılarla, şekercilik ürün çeşitlemesini genişletmiştir.

Osman Nuri bir ara banka kredisi kullandığı ve ödeme sıkıntısı çektiği için parasal kriz geçirmiş, emlak ve ziynet eşyalarını satarak bu krizi atlattığı ve durumunu yeniden düzeltmiştir.

1950'li yılların başında Millet Partisi'nde siyasete atılır. Osman Bölükbaşı ve Abdurrahman Boyacıgillerle birlikte çalışır. Partinin il başkanı seçilir. Ama demokrat partinin baskıları sonucu, iş ve siyasi yaşamın birlikte yürümeyeceğini görüp kısa süren siyasi yaşamını sonlandırır.

İş yaşamını Safranbolu dışında sürdürmesine rağmen, o hep Safranbolulu'yu ile gurur duymuş ve bunu her fırsatta ifade

etmiştir. Köyünün su sorununu halletmesi, cami yaptırması yöresine bağlılığının bir örneğidir. İş hayatında bu kadar başarılı olan Osman Nuri'nin okuması yazması yoktur. Yüksek tansiyon sorunu yaşadığından, eşinin de desteği ile Amerika'ya gider. Tek başına 1955 yılında Tarsus pemisiyle Amerika'ya gitmesi dikkat çekicidir. Deniz yolculuğunun tansiyonuna iyi geldiğini görünce, Amerika dönüşünde 1958 yılında İstanbul Kuzguncuk'ta bir yalı alır, ama ne var ki bu yalı kısa bir süre sonra bir yangın sonucu kül olur.

Osman Nuri 7 Kasım 1966 tarihinde vefat etmiştir. Çobanlık yaparken çocuk yaşta İstanbul'a gidip iş yaşamına başlayan Osman Nuri vefatından sonra ardında Ankara'da 150'den fazla çalışması olan 5 dükkân ve imalathane bırakmıştır.

ŞEKERCİ ALİ UZUN

1914 yılında Safranbolu'nun Yörük köyünde dünyaya gelen Ali Uzun, yine kendisi gibi ünlü şekerci Osman Nuri Uzun'un oğludur.

İstanbul'da, meslek yaşamında büyük bir ilerleme kaydeden babasının ısrarlarına rağmen, annesi Sâre Hanım büyük şehre gitmeyi reddetmiş, iki çocuğu ile köyde kalmıştır. Anne Sâre Hanım kocasıyla arasına giren kırgınlık nedeniyle ondan parasal yardım da almamış, köyde yetiştirdiği sebzeleri Safranbolu pazarında satarak iki çocuğuna bakmaya çalışmıştır. Ne var ki bu koşullarda yaşamları çok zordur. Yoksulluk içinde geçen yıllarda ancak okuma yazma öğrenebilecek kadar okuyabilen Ali Uzun, kitap alacak para bulamadığından arkadaşlarının kitaplarından yararlanmış. Dokuz yaşına geldiğinde annesini ikna ederek, babasının iş yerinin bulunduğu Ankara'ya giden bir kervana katılarak zorlu bir yolculuktan sonra Ankara'ya ve babasına ulaşır.

Yıllar cumhuriyetin ilk yıllarıdır. Ali Uzun Ankara'da çırak olarak sanat yaşamına başladığı yıllarda, aynı zamanda Başkentimizde yaşanan heyecan ve gurura tanık olur. Uzun yıllar babasının Ulus

Karaoğlan'daki dükkanında çalışmış, zamanını mesleğinin incelik ve ustalıklarını öğrenerek geirmıştir.

Ali Uzun 1935'te Ankara eşrafından, Mumcu sülalesinden Fethiye Hanımla evlenir. Bir süre daha babasıyla çalışırsa da babasının annesiyle ayrılmak ve yeniden evlenmek için kendisini aracı olarak kullanmak istemesiyle aralarına giren soğukluk iş yaşamlarını da etkiler. İş yaşamları ayrılıkla sonuçlanır. Babası dükkanını ona bırakıp başka bir dükkâna taşınır. Ali Uzun eşinin ailesinin de desteği ile 1935'te kendi dükkanını açar ve imalata başlar. Dükkanına da "ŞEKERCİ ALİ UZUN" adını verir. İlk ürünleri akide şekeri, lokum eşitleri, badem ezme eşitleri, badem şekeri ve taze meyveden yapılmış reellerdir. Daha sonraki yıllarda bu eşitleri daha da geliştirmiştir.

Ali Uzun II. Dünya Savaşı öncesi Ankara-Őarkıřla'da, savaş sırasında ise Trakya'da iki kez askerlik yapar. Onun yokluğunda, malul olduğu için askere alınmayan kayınbiraderi Halim Őařmaz işleri yürütür. Savaş yılları ham maddenin kısıtlı olduğu, şeker sıkıntısının yaşandığı yıllardır. 1945 yılında babası Osman Nuri ile iş konusunda birliktelik girişimi ne yazık ki kısa sürecektir.

Ali Uzun II. dünya savaşı yıllarında köyüne bir ev yaptırır. Aile bu eve hiç taşınmazsa da annesi arada bir bu evde kalır. 1950'li yıllarda Ali Uzun, CHP'li olduğu için siyasi baskıya uğrar. Ulus'taki dükkanına istimlâk kararı çıkar. Bu yüzden 1960 yılına kadar Sıhhiye'de geçici bir dükkâna taşınırsa da 1960 mart ayında iş yerini yeniden Ulus'a taşır. 1949 yılından itibaren çikolata üretimine başlar. Fındık, badem, portakal batırma isimli, kendine özel, bitter çikolata ürününü geliştirir. 1961'de cezerye tatlısını örnek olarak, bal, havuç ve kayısı gibi doğal besinlerin ana maddelerinin oluşturduğu bir lokum üretir. Bu lokuma "Ali Uzun Lokumu" ismi verilir. Bu lokum çok beğenilmiştir.

Şekercilik mesleğinde yenilikleri kadar, 1954 yılında temeli atılıp 1956 yılında "Uzun Otel" olarak faaliyet gören oteli yaptırır. Ankara Dış Kapıdaki bu otel Ankara'nın turizmde önemli rol oynamış, 1975 yılında kapanmıştır.

Üçü kız, biri erkek üç çocuk babası olan Ali Uzun, çalışkan, dürüst, güvenilir ve nazik kişilik yapısı, temizlik ve hijyen konusundaki dikkati ile tanınmıştır. Başarılı bir iş adamı, nazik bir dost olarak bilinir. Çalışma koşulları ve insana önem veren bir iş yapısına sahiptir. Ali Uzun 2 Temmuz 1986 tarihinde vefat etmiştir. Fakat kurduğu işletme çocukları tarafından, hala onun adıyla ve onun prensiplerine uygun olarak çalıştırılmaktadır.

ÜNSAL TUNÇÖZGÜR

1938 Yılında Safranbolu'da doğdu. İlk ve ortaokulu Safranbolu'da, Erkek Sanat Okulu'nu Zonguldak'ta okudu. Karabük Demir ve Çelik İşletmeleri Laboratuvarlarında iş hayatına atıldı. 1982 yılında emekli oldu. Emekli olduktan sonra S. Arabistan'da, Cidde ve Al-Kobar şehirlerinde işçi kamplarında müdürlük yaptı.

1957–2002 Yılları arasında aktif siyasette yer aldı. Kıratlı misyon partilerinde Safranbolu'da DP Gençlik Kolu Başkanlığı, Adalet Parti ve Doğru Yol Parti başkanlıklarında bulundu.

İş hayatı sırasında, Çelik-İş Sendikaları Genel Kurulu'nda yer aldı. Safranbolu ve çevresinde 22 sene turizm rehberliği yaparak binlerce turiste Safranbolu'muzu tanıtan yazar, Safranbolu Gençlik ve Karabük Demir-Çelik takımlarında yine 22 sene futbol oynadı.

Musiki ile de ilgilenen yazar, iyi bir musiki ve nota bilgisi almıştır. Keman, org ve trompet çalar. Ayrıca din ilmi ile olan çalışmaları bilinir.

Yazarın on beşin üzerinde eseri bulunuyor:

"Dünü Bugünü İle Safranbolu" (4. baskı yaptı), "Dünden Bugüne Safranbolu", Yazarın Hür Kalyoncu ile ortaklaşa eseri, "Mübadelede Safranbolu" adlı araştırma eseri, "Mübadele Safranbolu'da Aşka Geçit Vermedi", "Düriyemin Güğümleri Kalaylı" ve "Safranbolu'da Esen Yeller" adlı yaşanmış romanları,

"Bir Şair Geçti Safranbolu'dan – Şair Mehmet Pekmez" adlı eseri, "İsmi Lazım Değil" adlı yaşamdan derlenmiş ve "Safranbolu Uluları ve Unutulmaz Safranbolulular" adlı eserleri vardır.

Ünsal Tunçözgür evli olup iki çocuk babası ve üç torun dedesidir.